

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII. CELOVEC, PETEK, 2. DECEMBER 1977 ŠTEV. 48 (1842)

Nedeljski pohod Naj bo manifestacija solidarnosti

Za nedeljo 4. decembra 1977 pozivata Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev na POHOD PO DVOJEZIČNI KOROŠKI.

Tudi ta prireditev je ena izmed akcij, katerih namen je, opozoriti javnost na trenutno stanje na Koroškem, ko z uradne strani vedno spet ponavljajo neresnične trditve o „rešenem“ manjšinskem vprašanju in o „izpoljenih“ določilih člena 7 — dejansko pa se je položaj manjšine z zadnjo zakonodajo bistveno poslabšal, hkrati pa so vlada, parlament in merodajne politične stranke tako daleč popustile nemškemu nacionalizmu, da so pod njihovim pritiskom stopili na nevarno pot enostranske revizije državne pogodbe, tistega mednarodnega dokumenta, na katerem je osnova-

na svoboda in neodvisnost republike Avstrije.

POHOD PO DVOJEZIČNI KOROŠKI bo zato daleč vidna in nepreslišna demonstracija, ki bo po eni strani vsebovala odločno zahtevo po dosledni izpolnitvi člena 7 in s tem po uresničitvi dejanske enakopravnosti obeh narodov v deželi; po drugi strani pa bo izpovedovala oster protest proti krivični ureditvi, kakršno pomeni sedanjí zakon o narodnih skupinah, s katerim so bile pravice koroških Slovencev, zajamčene v členu 7, izničene na absolutni minimum in je bilo ozemlje njihove naselitve z ozirom na veljavnost pravic skrčeno na eno tretjino (glede slovenskega uradnega jezika) oz. na eno šestino (glede dvojezičnih napisov).

POHOD PO DVOJEZIČNI KOROŠKI bo tudi izraz protesta proti vsem poskusom oblasti, političnih predstavnikov in oblikovalcev javnega mnenja, da bi s psihičnim terorjem, s političnimi procesi in s kriminalizacijo naše borbe ustrahovali naše ljudstvo ter ga prisilili, da bi se uklonilo diktatu in sprejelo sedanjo povsem nezadovoljivo rešitev, ki so jo nam oktroirali poslušni izvrševalci raznarodovalne politike nemških nacionalistov.

POHOD PO DVOJEZIČNI KOROŠKI pa bo predvsem manifestacija solidarnosti: solidarnosti med koroškimi Slovenci samimi, od tistih, ki so jih s sedanjo zakonodajo še blagovolili priznati, vse do onih, ki so bili s to zakonodajo oropani vseh pravic in torej narodnostno praktično likvidirani; prav tako pa tudi solidarnosti med pripadniki obeh narodov, saj zoževanje demokratičnih pravic ni omejeno na narodno manjšino, kakor tudi posledice načrtnega gospodarskega zapostavljanja južne Koroške ne občutimo samo Slovenci, ampak jih enako občutijo tudi nemško govoreči prebivalci tega ozemlja.

Imamo torej dovolj skupnih interesov, ki nas povezujejo mimo vseh političnih in svetovnonazorskih pogledov in nas družijo ne glede na narodno pripadnost in jezik. Borba za narodno enakopravnost koroških Slovencev je del borbe za demokratizacijo, kakor je borba za gospodarski razvoj doslej zanemarjenega ozemlja južne Koroške borba za splošni napredek v deželi in državi. Nedeljska prireditev naj bo zato skupna akcija vseh slovensko in nemško govorečih deželanov, ko jim je resnično za spoštovanje človekovih pravic, za dejansko enakopravnost obeh narodov, za mirno sožitje in vsestranski razvoj v naši skupni domovini.

Zato poskrbimo, da bo POHOD PO DVOJEZIČNI KOROŠKI tako po udeležbi kakor po vsebini izzvenel kot manifestacija solidarnosti in zaveznitva v skupni obsodbi krivice in v skupni borbi za pravico!

ZVEZA SLOVENSkih ORGANIZACIJ
NA KOROŠKEM

NARODNI SVET
KOROŠKIH SLOVENCEV

pozivata na

Pohod

po dvojezični Koroški od Pliberka do Brda

v nedeljo 4. decembra 1977

- za človekove pravice
- za člen 7
- proti zakonu o narodnih skupnostih
- proti zoževanju demokratičnih pravic v Avstriji
- proti psihičnemu terorju in proti političnim procesom
- za enakopravno gospodarsko pospeševanje južne Koroške

Pohod bo z osebnimi avtomobili in ob vsakem vremenu.

Zbirališča in časi odhodov:

- PLIBERK, pred Posojilnico, ob 7.30 uri
- BOROVlje, glavni trg, ob 9.45 uri
- CELOVEC, neasfaltirani parkirni prostor pred kolodvorom, ob 9.30 uri
- LOČE, gostilna Pušnik, ob 11.30 uri.

Zaključna prireditev bo na Brdu pri Šmohorju.

Nadaljnje informacije dobite pri krajevnih organizacijah in
po telefonu: (0 42 22) 32 5 50, (0 42 22) 72 5 65, (0 42 22) 84 9 24.

Politično ozadje „nepolitične“ bombe

Prejšnji teden v četrtek dopoldne je bil na slovenski gimnaziji v Celovcu „bombni alarm“: neznanec je vodstvu šole po telefonu zagrozil, da je v posloju nastavljen bomba. Dijake so postali domov, poslopje pa je preiskala policija, ki ni našla nobene „bombe“ in je zato prišla do zaključka, da dogodek nima političnega ozadja.

Ne da bi stvar dramtizirali bolj kot potrebno, je morda pri zadevi najbolj značilna naglica in prizadevnost varnostnih oblasti, da bi dogodek postavili izven političnega okvira. Ali ni to naravnost sumljivo, ko pa je vendar splošno znano, da je bila prav slovenska gimnazija že ponovno tarča nesramne hujskaške gonje nemških nacionalistov vseh barv in odtenkov ter je bila po krivdi teh krogov postavljena v središče političnega boja.

Paleta hujskaških izpadov proti slovenski gimnaziji sega od prostaškega transparenta na zborovanju Heimatsdiensta (Das große Gift — Slowenisches Gymnasium!) preko hujskaškega letaka, ki ga je na celovških srednjih šolah širila KHD-jevska mladina, pa do najrazličnejših izlivov v tisku (da je slovenska gimnazija vzgajališče slovenskih ekstremistov in komunističnih aktivistov itd.). Kljub prijavam in tožbam oblasti niso ukrepale: državni pravdnik ni našel „povoda“ in sodišče ni odkrilo „krivcev“, zato so vsa taka dejanja ščuvanja na narodnostno mržnjo ostala nekažnovana — kljub zakonskim določilom, na katera se sklicuje tudi najnovejša dokumentacija o manjšinah, ko „dokazuje“, zakaj § 5 člena 7 državne pogodbe v Avstriji menda sploh ni potreben.

Ob nenehnem neoviranem in nekažnovanem ščuvanju na narodnostno mržnjo pač ne bi začudilo, če bi hujskaška gonja rodila sadove — tudi v obliki kakšne podtaknjene bombe. Ali se za sedanjim prizadevanjem oblasti, da bi dogodku okoli bombe na slovenski gimnaziji takoj od vsega začetka odvzeli vsak sum političnega ozadja, ne skriva morda slaba vest, da so zaradi svoje pasivnosti sokriva zastrupljanja političnega ozračja v deželi!

Val političnih procesov nas bo le še utrdil v borbi za naše pravice

Odkar smo koroški Slovenci prenehali prosjati pri strankah, vladni in drugih oblasteh za naše legitimne pravice; odkar smo zgubili zaupanje v lepe besede politikov ob slavnostnih dogdkih; odkar smo se spet jasneje zavedli izkušnji naše narodnoosvobodilne borbe, da brez zaupanja v lastne sile in v napredno demokratično gibanje

brezkompromisno odklonili protimanjšinsko sedmojuljsko zakonodajo, bojkotali preštevane in pridobili vedno več simpatije in podpore med demokratično usmerjenim avstrijskim ljudstvom, ki bolj in bolj spoznava škodljivost razdvajanja nemško in slovensko govorečih ljudi v borbi za njihove skupne socialne in politične interese; in odkar

spoda dobro živi; so naši podrejeni nameščenci in uradniki, mali obrtniki ter dijaki in študentje postali „zločinci“, ki jih oblasti postavljajo pred sodišča in jih obsodijo v imenu „pravice“.

Z vsemi zvijačami se trudijo dokazati, da sodni postopki proti obtoženim Slovincem niso politični procesi; trdijo, da so njihova dejanja „navadni kriminalni akt“ in da so zato naši rojaki navadni kriminalci.

S takim pritiskom in z očitki „terorizma“ nas je hotela vlada napraviti pokorne. Nič ni uspela. Bolj kot pred leti vemo, kaj hočemo; med nemško govorečimi sodržavljeni imamo več podpore, kot smo je imeli kdaj koli prej. Ne bomo se pustili razdvajati zaradi podrejenih razlik v svetovnem nazoru ali v posameznih političnih pogledih. Ti časi so minili in danes vemo, da smo kljub takim razlikam zavezani v skupnem boju za demokracijo in enakopravnost.

Slovinci vemo iz lastne zgodovine, da je za mračnejše sile vsakdo zločinec, ki ni pripravljen prostovoljno odpovedati se svojim pravicam in svojemu dostojanstvu. Ker smo bili pripadniki slovenskega naroda, smo bili „zločinci“, ki jih je bilo treba preganjati, izseljevati in uničevati. Toda uprli smo se in se borili, doprinesli smo svoj delež k zlomu fašizma in za napredki v svetu.

Vemo tudi, da nismo mi edini, ki so objekt pritiska, zasledovanja in označevanja s „teroristi“. Podobno se je lani godilo kmetom, ki so demonstrirali proti politiki države in veleagrarcev za pravične cene pridelkov. Ravno tako se je go-dilo pred kratkim nasprotnikom jedrskih elektrarn. Podoben pritisku vlade in državne oblasti je izpostavljen danes vsakdo, ki se zavzema za demokratične pravice in svoboščine, ki jih vlada in nazadnjaške sile — kot v našem primeru — skušajo omejevati tudi v številnih drugih družbenih vprašanjih.

Slovinci, pa tudi vsi nemško govoreči demokrati vemo: pred sodiščem ne stojijo le naši obtoženi rojaki, delavci, kmetje, nameščenci, dijaki in študentje. Pred sodiščem stoji danes vsak izmed nas — vsak demokrat in antifašist. Pred sodiščem stoji člen 7 državne pogodbe in stoji demokracija. To se v zgodovini ne dogaja prvič in verjetno še nekaj časa ne zadnjič. Toda mi stojimo na strani demokracije in pravice — čeprav tudi pred sodiščem.

Naši obtoženi rojaki tudi pred sodiščem opozarjajo na neuresničene pravice in terjajo njih izpolnitev. Opozarjajo na to, da je v Avstriji naš jezik nezaželen, da nas hočejo napraviti za ljudi druge vrste. Kljub represalijam vztrajajo na pravici uporabe materinega jezika. To je pogumen zgled za našo borbo proti krivičnemu zakonu o narodnih skupinah — namreč ne le „borbo“ v besedah, ampak borbo v dejanjih. To se pravi zahtevali in se posluževati pravic povsod tam, kjer nam grejo.

Našim obtoženim rojakom bomo najbolj pomagali, če bomo pri sodišču, na občini in pri drugih uradnih ravnalih kot oni. Podprli pa bomo tudi zbiralno akcijo, kajti izrečene visoke denarne kazni pomenijo kazni proti nam vsem.

- ZA UKINITEV POLITIČNIH PROCESOV!
- PODPRIMO NAŠE OBTOŽENE ROJAKE!
- POSLUŽUJMO SE POVSOD NAŠEGA JEZIKAI!
- VZTRAJAJMO V BOJU ZA NAŠE PRAVICE!

S podržavljenim šovinizmom se razkrinkuje „pravna država“ Avstrija

Avstrijske oblasti se po letu 1972 odločijo za represivno postopanje proti koroškim Slovincem, ki od leta 1970 zmeraj glasneje zahtevajo izpolnitev državne pogodbe. Tej izpolnitvi se hočejo ogniti s sprejetjem zakonov, ki naj omogočijo še večje zasmehovanje in šikaniranje slovenske manjšine. Sklepejo prešteti še tiste Slovence, ki se po tolikih letih in desetletjih še zmerom upajo nastopiti kot Slovenci. Avstrijska vlada vzame šovinistično politiko, ki jo je doslej prepustila Heimtdienstu in drugim, v svoje lastne roke.

Od leta 1970 sem se vrstilo po tolikih letih brezuspešnih peticij in pogajanj napisane akcije, ki s praktičnim zgledom povezo vladi, kaj je treba narediti: postaviti med drugim dvojezične krajevne napise. Policija prime enega teh dopolnjevalcev, Marjana Šturma, in ga postavi pred sodišče. Pozneje ga kot nekakšno protitutež okoli 60 podiralcev napisov iz jeseni 1972 amnestira. Proti tajniku NSKS Filipu Waraschu na osnovi skonstruirane obtožbe uprizorijo proces, da bi z kriminalizacijo vodilnega funkcionarja dilamirali boj slovenske narodnostne skupnosti.

Tako kot smo se učili v vrstah OF, v narodnoosvobodilni borbi, se pojavljajo kot druge po svetu demokracijski parole in zahteve na javnih postopkih in drugih primernih površinah. Komu to škoduje?

● PODJUNA 24. APRILA IN 23. JUNIJA 1976

Tako kot v NOB se najdejo slovenski kmet, delavec in študent pri skupni akciji. Obakar spriču grozečega zakona o narodnih skupinah in ugotavljanja manjšine pišejo parole: ČLEN 7 PRAVICA NAŠA, ČLEN 7 BREZ UGOTAVLJANJA MANJŠINE, ČLEN 7. V letnikih pavojo: NE DAMO SE PREŠTEVATI. Po vsej Podjuni od Miklavčevega do Pliberka, na kažiopotih, na javnih postopkih, je mogoče brati te pravične zahteve. Policija pokaže, čemu je namenjena: nadzorovanju vsakega „protidržavnega“ gibanja. (Danes hočejo v te namene že posebno skupino s posebnimi pooblastili.) Policija storilce izsledi, jih obtoži: zločina težke stvarne poškodbe po §§ 125, 126 kazenskega zakonika oz. pri-govarjanja in pomoči pri kaznivem dejanju.

Pred sodišče morajo stopiti:

Albert Smrečnik, šofer iz Globasnice, Hubert Božič, kmečki delavec iz Večne vasi, Albert Hafner, mehanik iz Večne vasi, Stanko Dlopst, inštalaterski vajenec iz Večne vasi, Stefan Poljak, zidar iz Štebna, Mirko Perč, študent iz Rinkol, Jože Müller, kmet iz Rinkol, Georg Mandl, ključavničar iz Libuč, Helmut Grlic, dijak iz Libuč.

Sodne oblasti se jih ne upajo postaviti pred sodišče skupaj. Preveč očitna bi bila represija. Preveč očitno bi bila politična motivacija.

Tako sodijo Stefanu Poljaku v Salzburgu 4. oktobra 1977 in ga obsodijo na denarno kazen 14.500 šilingov.

Mirku Perču in Jožetu Müllerju sodijo nazadnje 22. novembra 1977, prvi dabi denarno kazen 3000 šilingov, drugi 2000 šilingov zaradi poskusa stvarne poškodbe. Ostale obravnava še čaka.

Pri vseh je isto: sodišča uporabljajo ravnoakar sprejeti zakon o narodnih skupinah kot sredstvo za zasmehovanje obtožencev. Nobeden se ne sme zagovarjati v svoji materinščini. Vse vloge v slovenski vrveži z opombo: „zur Verbesserung durch Übersetzung in die deutsche Sprache“. Nobeno valilo na obravnavo ni napisano v slovenski. Proti tistim, ki so se borili proti zakonu o narodnih skupinah, nastopa državna oblast z določili tega zakona.

● ŠKOCIJAN, 8. AVGUSTA 1976

Postavitve brambovskega spomenika ob množični udeležbi rjavih gvan-trarjev. Nalag žandarmerije: „z vsimi sredstvi ohraniti mir in red“. Neposredno po sprejetju zakona o narodnih skupinah ga žandarmerija že ekskultira. Nasilno zatira vsako mirno nastopanje z demokratičnimi sredstvi — letaki in transparenti proti šovinističnemu hujskanju. V Škocijano se je zbralo nekaj mladincev, ki hočejo izraziti svoj protest proti provokaciji tega spomenika za brambovce: v Škocijano je bil en sam brambovec, ki je dal svoje življenje za domovino v gostilniškem protupu. Yarnostni organi nastopajo „z vseh sredstvi“: z brutalno silo preprečijo mladincem svobodno gibanje in jih aretirajo po hudem pretepanju. Sledi obtožba zaradi upiranja državni oblasti proti enajstim aretiranim. To so:

Janko Malja, študent iz Slovenjega Plajberka, Šiljiva Wrolich, zobni tehnik iz Loč, Ota Wutte, učitelj glasbe iz Milnč, Janko Tischler, študent iz Plišš, Mirko Messnar, nameščenev iz Celovca, Milan Blažej, stavec iz Podlbiča.

Zagovarjati se morajo zaradi upiranja državni oblasti po §§ 15, 269 kazenskega zakonika. Obtožba proti Janku Maljeju zaradi motenja javnega zbora in namerne fizične poškodbe morajo umaknili. Prav tako morajo ustaviti postopek proti Marjanu Einspelerju, Bernhardu Perchnigu, Reinhardu Labaju, Richardu Podliski in Karlu Hoblu.

Pri nadaljnjih 15 mladincih, ki so jih priprli v Sinči vasi, sploh ne pride do obtožbe, ker je očitno že sama aretacija bila samovoljna in neosnovana. 20 aretiranih v Škocijano in pozneje v Sinči vasi se pritožijo pri ustavnem sodišču zaradi nezakonitih aretacij. Ustavno sodišče se že od začetka oktobra posvetuje, kako bi pisмено razsodilo o pritožbi.

● SELE, 14. NOVEMBRA 1976

Svoj višek doseže podržavljeni šovinizem v preštevovanju tistih Slovincem, k se po tolikih letih in desetletjih še zmerom upajo nastopiti kot Slovenci. 14. 11. 1976 je ugotavljanje manjšine oz. „ljudsko štetje posebne vrste“, ta vseavstrijski volilni cirkus prav posebne vrste, ki potra okroglo 100 milijonov šilingov. In 14. novembra so demokrati po vsej Avstriji bojkotali to vsiljeno štetje. Po vsem južnem Koroškem so bile protestne akcije. V Celovcu so nekateri sezgali glasovnice. Na Radičih in drugod so zasedli volilno cellico. In v Seleh se štirje fantje odstranili volilno žero z mesta, kjer po avstrijski ustavi ni imela kaj iskati“, kot je pravilno rekel dr. Saxer. Za to dejanje v obrambo demokratičnih svoboščin so obtoženi:

Peter Olip, lesni trgovec iz Sel, Fortunat Olip, študent iz Sel, Marjan Olip, kmet iz Sel, Florijan Jug, dijak iz Sel,

zaradi zavestne in nasilne preprečitve volitev po § 267 kazenskega zakonika. Obravnava je bila iz Celovca preložena na Dunaj, tam je bila 19. avgusta letos desetminutna obravnava, nakar je bila preložena. Ponovno je bila razpisana za 25. november, pa spet preložena. Tudi v tem primeru sodni akti še niso prevedeni v slovensko, in vabila so še zmeraj samo nemška, vse po določilih zakona o narodnih skupinah.

Medtem pa sodne oblasti že pripravljajo nov val obtožb. Tokrat gre za udeležence postavljaja dvojezičnega napisu v Pliberku. Precej manjših procesov in obravnav je že bilo in še bo, predvsem zaradi pisanja slovenskega tiska, zaradi katerega so nekateri časopisi čutiljo tako užaljano. Ne nazadnje pa tudi deželni glavar Wagner občuje s Slovinci samo še pod grožnjo raznih paragrafov preko svojega odvjetnika.

Avstrijske oblasti proti Slovincem poznajo le še govorico pondreka in represije z zakoni. Kako neki naj se Slovinci branimo, če ne s takimi akcijami, ki ne škodujejo prav nikomu.

URAD ZA DELO:

Slovenec nezaželen

Deželni glavar je pred tedni v zvezi z demonstracijami proti krivičnim manjšinskim ureditvam med drugim tudi zagrozil, da bodo v bodoče javne uslužbence jemali bolj „pod lupo“. V nekaterih uradih se očitno že ravna v tem smislu. Tako vsaj kaže dopis bralca v časopisu „Klassenkampf“, ki ga povzemamo v prostem prevodu:

Celovec, urad za delo, soba 14. Tja sem moral, da javim svojo brezposelnost. Tamkajšnji uradnik brsk-po aktih. Vljudno me prosi, naj se vsedom in malo počakam, ker mora urediti še neko zadevo, ki mu jo je naročil njegov šef. Iz pogovora dveh uradnikov sem povzel, da mora poiskati iz seznamov maturante, ki iščejo zaposlitev. V pošte v prišli samo absolventi z odličnimi spričevali. In med temi dobrimi maturanti

je bila tudi absolventka slovenske gimnazije. Imena si žal nisem zapomnil, pogovor obeh uradnikov pa iščeta v seznamu.

Prvi uradnik: „Da, tukaj je še ena (ime), ima same enice.“

Drugi uradnik: „Od kje?“

Prvi uradnik: „Iz slovenske gimnazije.“

Drugi uradnik: „Ah ja, ta. Je ne moremo vzeti, je rdeče pobarvana. Poleg tega tisti iz slovenske gimnazije tako ne pridejo v pošte.“

To se pravi: če si Slovenec, ni z delom nič. Kaj pravijo k takemu primeru očitne diskriminacije vsi tisti go-spodje politiki, ki vedno spet zatrjujejo — med drugim tudi v svoji „beli knjigi“ — da imajo Slovinci vse pravice in da ni nobene diskriminacije?

!Solidarno podprimo! naše obtožene aktiviste

Kakor so se naši dijaki postavili letos spomladi pred šolo in zahtevali ukinitvev političnih procesov proti aktivistom za naše demokratične pravice in kakor smo se na mladinski demonstraciji prav tako postavili na stran obtoženim rojakom, tako je potrebno, da tudi zdaj strnjeno in vztrajno stojimo na njihovi strani — zdaj, ko je državni aparat prešel od groženj k obsodbam.



S tem hočejo zadelati nas vse: blatiti in onemogočiti našo borbo za pravice, demoralizirati naše najodločnejše aktiviste in s tem nas vse. Odločno zadržanje naših obtoženih rojakov pred sodiščem pa kaže, da to ne bo uspelo.

Poskrbeli pa bomo tudi za to, da te kazni ne bodo finančno in moralno uničile posamezne naše rojake, ampak da se bodo spremenile v moralno krepitev volje naše celotne narodne skupnosti, da vztraja tudi ob udarcih, dokler ne bo izpolnjena zadnja naša pravica.

V tem smislu pozivamo vse naše rojake in demokratično misleče ljudi, da darujejo za naše obtožene aktiviste na skupni konto ZSO in NSI:š pri Zvezi slovenskih zadrug, konto-štev. 3300.

večinskega naroda v naši borbi ne bomo uspeli; odkar smo v pozornost zbujajoči akciji opomnili avstrijsko javnost na našo brezpravnost in protestirali proti kratenju naših elementarnih demokratičnih, tudi ustavnih in mednarodno zajamčenih pravic; odkar smo se poslužili demokratičnega sredstva demonstracije in sesanili širšo domačo in mednarodno javnost z našimi pravičnimi zahtevami; odkar smo

smo v prefeklem poletju nedvoumno izpovedali, da se ne moremo in tudi nečemo odpovedati naši zahtevi po dosledni in vsestranski enakopravnosti našega jezika na vseh družbenih ravneh na celotnem ozemlju naše avtohtone naselitve — od tedaj naprej so naši delavci, ki si z delom svojih rok služijo svoj vsakdanji kruh; so naši mali kmetje, ki s svojim trudom in delom pripevajo k temu, da vladajoča go-

Kolonialistom v Afriki ne bo uspelo razbiti osvobodilnega gibanja

Rodezijski rasistični predsednik Ian Smith je napovedal „gotove trajne odločitve“. Govoril je o volitvah in o „interni rešitvi“, pri čemer pa ima v mislih le koloniste in peščico „sprejemljivih“ črnških marionet. Kolonialni režim namreč vedno bolj vzemirja osvobodilna borba Patrioticne fronte, ki uživa podporo domačega ljudstva. Zato je zdaj namen in cilj Smithovega režima, razbiti organizacijo afriškega ljudstva in njegovo borbo. V ta namen želijo kolonialisti napraviti kupčijo s tremi črnimi „slavnimi voditelji“, kot jih sami imenujejo: s škofom Muzorewo, z metodističnim duhovnikom Sitholejem ter s senatorjem sedanjega režima Chirauom, ki pa so voditelji brez vojske.

Sithole je bil prej predsednik ene izmed obeh organizacij, ki sestavljata Patrioticno fronto, vendar so ga izključili zaradi kompromisarskega odnosa do kolonialnega režima. Prej je veliko govoril o potrebi oboroženega boja, danes pa se hoče sporazumeti z rasisti. Za kolonialiste bi bil problem zelo enostavno rešen, če bi imeli omenjeni trije „slavni voditelji“ res kaj govoriti. Toda ljudstvo se ne da slepiti z gnilimi kompromisi, ampak hoče biti na svoji zemlji svoj gospodar. (Zato se voditelji Patrioticne fronte tudi ne morejo sprehajati po Salysburiju in se družiti z belimi fašisti, kakor tega tudi slovenski partizani niso mogli, ampak le izdajalci svojega naroda.)

Patrioticno fronto podpira tudi Organizacija afriške enotnosti, prav tako pa je le-ta deležna tudi podpore Združenih narodov. To je se-

veda hud udarec za imperialiste in si zato belijo glave, kako bi le dosegli svoj namen. Neki gospod Ashford modruje v listu „Times“: „Ena možnost bi bila odcepitev Nkomovega krila od krila Mugabeja (imenovana sta voditelja tistih dveh organizacij, ki sestavljata Patrioticno fronto, podobno organizacijo, kot je bila med narodnoosvobodilno borbo slovenskega naroda OF), s tem bi dosegli, da bi šel Nkomo nazaj v Rodezijo in se udeležil volitev.“

Medtem ko se imperialisti trudijo, da bi obdržali Smitha na oblasti — z morebitno črnsko štafazo — se v Zimbabweju oboroženi boj uspešno nadaljuje in razvija. Po poročilu „Neue Zürcher Zeitung“ je moralo rasistično vojaško poveljstvo samo priznati, da so bili tekom 48 ur na več področjih izvedeni številni oboroženi napadi; le 80 km od glavne mesta so gverilske enote napadle utrjene postojanke in požgale več poslopij.

Uspešno pa se razvija tudi podpora za Patrioticno fronto izven Zimbabweja. Tudi v številnih mestih in krajih širom Avstrije so zastopniki Patrioticne fronte seznanjali ljudstvo o njihovem boju ter je bilo doslej zbranih že 270.000 šilingov za nakup dveh terenskih vozil tipa Land-rover. V okviru te kampanje bodo predstavniki Patrioticne fronte ponovno obiskali tudi Koroško. Tako vabi krajevni odbor Zveze slovenske mladine na srečanje, ki bo v nedeljo 11. dec. ob 20. uri pri Schwarzlu v Pliberku; podobna prireditev pa je predvidena tudi v ponedeljek 12. dec. zvečer v celovski Delavski zbornici.

Uradno zavajanje javnosti

Urad zveznega kanclerja je izdal prejšnji teden novo „dokumentacijo“ o manjšinski problematiki. Naslov brošure se glasi „Pravni položaj narodnih skupin v Avstriji“, obsega 112 strani ter vsebuje poleg odlomka govora, ki ga je imel zvezni predsednik dr. Kirchschiager ob 20. obletnici podpisa državne pogodbe, ter uvodnega članka univ. prof. dr. Franza Matscherja o slovenski in hrvaški narodni skupini v Avstriji še „dokumentacijo“, ki obsega besedilo člena 7 državne pogodbe, besedilo zakona o narodnih skupinah, besedila odredb zvezne vlade o soseskih narodnih skupin, o topografskih označbah, o slovenskem uradnem jeziku pri sodišču in v upravi ter o slovenskih krajevnih označbah, besedilo sporazuma treh strank z dne 1. julija 1976, izjavo zveznega kanclerja dr. Kreiskega v parlamentu dne 7. julija 1976 in za zaključek še besedila vseh not, ki so bile v tem vprašanju izmenjane med Avstrijo in Jugoslavijo.

Namen in značaj te „dokumentacije“ sta dovolj jasno orisana že kar v prvem odstavku uvodnega članka, kjer je povedano, da gre za „objektivno“ oceno proti „napačnim“ prikazom položaja slovenske in hrvaške narodne skupine v Avstriji. V resnici pa je celotna vsebina publikacije naravnana tako, da upravičeno govorimo o uradnem zavajanju javnosti. Kajti mimo vsakega objektivnega prikaza gre pri tej „dokumentaciji“ za povsem enostransko in pristransko obravnavanje vprašanja, gre za zavestno zamlanjanje najvažnejših dejstev in za očitno manipuliranje — skratka za poskus, da bi se izrazila protimanjšinska zakonodaja prefunkcionirala v „vzorno“ rešitev ter bi se v javnosti napravil vtis, da je Avstrija izpolnila svoje pogodbene obveznosti napram manjšinam.

V tem kratkem zapisu o brošuri seveda ni mogoče podati podrobne ocene, zato naj omenimo le nekaj „cvetk“ predvsem v zvezi s člankom o položaju slovenske in hrvaške narodne skupnosti. Že uvodni račun o številni moči koroških Slovencev izdajajo, kam „pes tace moli“; čudimo se, da odstotki niso preračunani kar na celo Avstrijo, ker bi bil delež manjšine potem gotovo še bolj „izginjajoče maj-

hen“. Ali se avtor še ni dokopal do najbolj preproste resnice, da manjšina sploh ne bi bila manjšina, če bi njen delež znašal več kot 50%? Toda namen je jasen: z računskimi triki napraviti videz, da gre za manjšino, ki zaradi svoje izginjajoče majhnosti in razdrobljenosti ne more zahtevati posebnih pravic. Pri tem pa vlada popoln molk o tem, da je ista manjšina

Smrt skladatelja Matije Bravničarja

V Ljubljani je v 81. letu starosti umrl znani slovenski skladatelj Matija Bravničar, redni profesor kompozicije na ljubljanski akademiji za glasbo ter redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Več kot pol stoletja je bil pokojni Matija Bravničar ena osrednjih osebnosti slovenskega glasbenega življenja. Poleg Marija Kogojca je bil vse od prve svetovne vojne vodilni slovenski ekspresionist, ki je združil klasično obliko s kompozicijsko logiko in slikovito harmonijo, v vsebino svojih del pa je vnesel elemente narodne glasbene ustvarjalnosti.

Njegova glavna glasbena dela so: Slovenska plesna burljeska, svečana uvertura po Trubarjevem koralu „Slavicus Hymnus“, uvertura „Kralj Matjaž“, Belokranjska rapso-dija, Simfonijska antiteza ter dve operi po besedilih Ivana Cankarja „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“ in „Hlapec Jernej in njegova pravica“.

Matija Bravničar je bil tudi dobitnik Prešernove nagrade in drugih priznanj.

še na začetku tega stoletja predstavljala povsem drugačen odstotek prebivalstva (kam in zakaj je „izginila“?), kakor tudi ni besede o tem, da Avstrija že svojih obveznosti iz senzerenske pogodbe ni izpolnjevala.

Toliko večja je „zgovornost“ pri naštevjanju, kaj vse Slovenci baje imamo: od „enakopravnosti“ glede uradnikov pa do številnih slovenskih otroških vrtcev. Samo resnica je povsem drugačna, saj ni nobenega Slovenca, ki bi bil v upravi na vodilnem položaju, kakor je tudi trditelj glede otroških vrtcev očilna laž. Sicer pa se taka skreganost z resnico sploh vleče kot rdeča nit skozi to „dokumentacijo“ in se vsiljuje cela vrsta vprašanj: Kako je možno, da se na Koroškem nemočno in nekaznovano nadaljuje hujskanje proti Slovincem in ščuvanje na narodnostno mržnjo, ko pa so tozadavna določila kazenskega zakona baje tako popolna, da § 5 člena 7 državne pogodbe sploh ni treba izpolniti? Zakaj sramežljivo zamlanjanje vzrokov, zaradi katerih Slovenci nismo mogli sodelovati v študijski komisiji? Zakaj niti besede o tem, da je vlada na pritisk nacionalistov pristala na ugotavljanje manjšine ter prekinila pogajanja z eksperti? Zakaj se ne pove, da so nemški nacionalisti organizirano podrl dvojezične napise, kljub temu pa niso bili kaznovani? Zakaj se zamlani, da je bil z novim zakonom in z odredbami položaj koroških Slovencev bistveno poslabšan, da so bili razbiti na osem različnih kategorij (kar je v očitnem nasprotju s členom 7!) in je bilo njihovo avtohtono naseljeno ozemlje skrčeno na eno tretjino pri uradnem jeziku in na eno šestino pri napisih? Zakaj? Zakaj?

Taka in podobna vprašanja se naravnost vsiljujejo ob branju te publikacije, toda niti na eno tako vprašanje „dokumentacija“ ne daje odgovora. Nasprotno: vse to zamlani in v nasprotju z resnico skuša napraviti vtis, kakor da bi bilo vprašanje rešeno, kakor da bi šlo za „vzorno“ ure-ditev itd. — vse z namenom, da bi manjšino prikazali kot listega, ki je z vsem nezadovoljen.

Predvsem pa je takšno „dokumentiranje“ preračunano na to, da večina ne pozna podrobnosti in bo v nepoznavanju resnice verjela besedam, pa čeprav so v očitnem nasprotju z dejstvi, z vsakdanjo prakso, ki se bistveno razlikuje od izjav in obljub. Tako razhajanje med besedami in dejanji bi lahko dokazali za vsak posamezni paragraf zadnje manjšinske zakonodaje in je torej predmetna „dokumentacija“ — kakor že uvodoma poudarjeno — res kriček primer uradnega zavajanja javnosti in enostranskega manipuliranja javnega mnenja.

Posebno žalostno spričevalo pa si avstrijska demokracija izstavlja s tristranskim sporazumom z dne 1. julija 1976, s katerim je bila prizadeta manjšina povsem izločena od reševanja njenih življenjskih vprašanj.

Če je potreben zaključen stavek, potem bi ponovili tistega, ki smo ga zapisali lani ob izidu prve tovrstne „dokumentacije“: Škoda lepega (in gotovo tudi dragega) belega papirja za „dokumentacijo“, ki ni nič drugega kot prepričljiv dokaz licemerstva in sofizma, ki ga manifestira Avstrija v svoji manjšinski politiki.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7



Vas vljudno vabi na razstavo grafik

prof. Lojzeta Spacala

Razstava bo odprta do 16. decembra 1977, in sicer od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro.

POLITIČNI SEMINAR NA DUNAJU:

Eno leto po ugotavljanju

Klub slovenskih študentov na Dunaju prireja v sodelovanju z Avstrijsko visokošolsko zvezo (Oesterreichische Hochschülerschaft) jutri, soboto 3. 12. 1977, s pričetkom ob 10. uri dopoldne na Dunaju (Albert-Schweizer-Haus, Garnisongasse, 9. okraj) politični seminar, ki bo posvečen avstrijski državni pogodbi in trenutnemu političnemu stanju „eno leto po ugotavljanju manjšine“.

Na seminarju bo predstavnik avstrijskih visokošolcev W. Pesendorfer

podal referat z naslovom „Avstrijska visokošolska zveza za narodno enakopravnost manjšin v Avstriji“; zgodovinar dr. Hans Haas bo govoril o zgodovini nastanka in protifašističnem poslanstvu avstrijske državne pogodbe; dr. Walter Silbermayr bo prikazal člen 7, neonacizem in militarizem v luči avstrijske državne pogodbe ter njen pomen za demokratični boj naprednih sil v Avstriji; zastopnik Kluba slovenskih študentov na Dunaju bo prikazal aktualne politične vidike; predstavnika obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev pa bosta prikazala zakon o narodnih skupinah kot poskus revizije določil državne pogodbe. Referatom bo sledila forumska diskusija.

Prireditelji seminarja poudarjajo, da je striktno spoštovanje jasnih določil avstrijske državne pogodbe eden temeljnih stebrov politične nevtralnosti in suverenosti Avstrije. Enostransko kršenje in nespoštovanje mednarodnih obveznosti ni naperjeno le zoper sporazumevanje in zmanjševanje napetosti v Evropi, marveč škoduje tudi mednarodnemu ugledu Avstrije kot nevtralne države. Le dosledna izpolnitev določil člena 7 državne pogodbe zagotavlja enakopravno in mirno sožitje narodnih skupin v naši državi ter more Avstrijo obvarovati pred poslabšanjem njenega ugleda in mednarodni demokraciji.

Robert Hlavaty osemdesetletnik

V nedeljo 4. decembra bo slavil visok življenjski jubilej — osemdesetletnico — znani slovenski likovni oblikovalec in družbeno-kulturni delavec v Trstu dr. Robert Hlavaty. Več let je bil tudi predsednik tržaške Slovenske prosvetne zveze ter ustanovitelj in dolgoletni predsednik Slovenskega kluba v Trstu. Obe organizaciji sta jubilaanta počastili na skupnem tovariškem večeru, ki ga je s pesmijo obogatil moški zbor „Igo Gruden“ iz Nabrežine.

Dr. Robertu Hlavatyju tudi koroški Slovenci iskreno in z najboljšimi željami čestitamo k visokemu življenjskemu jubileju!

Nagrada „življenje kronista“ za odkrivanje resnice o Rižarni

Albin Bubnič, novinar Primorskega dnevnika v Trstu, je dobil nagrado „življenje kronista“, ki jo združenje italijanskih novinarjev podeljuje najboljšemu novinarju leta. Nagrade in priznanja izročita novinarjem predsednik italijanske republike in letos je med odlikovanimi prvič tudi novinar slovenske narodnosti.

Visoko priznanje je prejel Albin Bubnič za svoje dvajsetletno vztrajno iskanje in odkrivanje resnice o nacističnem taborišču v tržaški Rižarni, kjer so Nemci mučili, ubili in sežgali več kot 5000 ljudi. Kakor smo poročali tudi v našem listu, je bila Rižarna proglašena za nacionalni spomenik in urejena kot muzej strašnega spomina; nekdanjega komandanta taborišča Augusta Dietricha in njegovega pomočnika Josepha Oberhausena pa je tržaško sodišče kot vojna zločinca obsodilo na dosmrtno ječo.

Albinu Bubniču prisrčno čestitamo k zasluženemu visokemu priznanju!

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

Gotbert Moro nadalje meni, da se je prenos nadžupnijskih pravic iz St. Ruperta v predmestje Beljaka izvršil brez kakih posebnih formalnosti iz razloga, ker je šmiklavška župnija imela boljše geografsko lego kot šentruperška župnija. Pri nadaljnjem opisovanju zgodovine šmiklavške župnije navaja zgodovinar Moro, da je bil leta 1438 na tej fari za župnika Konrad Fresacher, po njegovi smrti leta 1439 je papež Evgen IV. podelil to župnijo Henriku Remboldtu, za njim je bil za župnika Konrad Frey, ki je leta 1466 umrl in je papež Pavel II. podelil župnijo duhovniku iz Feltra Janezu Antoniju. Ker je ta župnija spadala k menzi ljubljanskega stolnega kapitlja, so se njeni župniki imenovali vikarji, bili pa so istočasno škofijski komisariji. Župniki v St. Ruperto, Dvoru, Skočidolu in Lipi so imeli sicer isti naslov, vikarji, smatralo pa se jih je za podvikarje.

Leta 1616 je ljubljanski škof Tomaž Hren poročal Vatikanu v Rim, da šteje župnija sv. Miklavža „extra pontem Dravi fluvii prope Villacum“ čez 3000 faranov (tu je zapopadeno vse beljaško cerkveno okrožje), njej podrejeni vikariati pa se morajo boriti zoper krivoverne gosposčine, ki preganjajo katoliško vero, vsled česar so tudi dohodki te župnije malenkostni. Leta 1755 so znašali dohodki šmiklavške župnije 460 goldinarjev letno, od tega je moral vikar pošiljati stolnemu kapitlju v Ljubljano kot dotacijo 130 goldinarjev na leto. Ko so bile leta 1787 vse župnije beljaškega cerkvenega okrožja definitivno izločene iz jurisdik-

cije ljubljanske škofije in dodeljene v upravo krški škofiji, je ljubljanski stolni kapitelj prejel malik še najprej dotacijo 130 goldinarjev na leto vse do leta 1889, ko je prišlo med krško škofijo in ljubljanskim stolnim kapitljem do pogodbe, po kateri so bili nadžupnija sv. Miklavža, vsi tej nadžupniji pripadajoči podružnični vikariati in vse patronatske pravice definitivno inkorporirani krški škofiji, ljubljanski stolni kapitelj pa je prejel kot odškodnino znesek 650 goldinarjev v denarju.

Do ustanovitve ljubljanske škofije je imel patronatske pravice nad župnijo sv. Miklavža in njej inkorporiranih vikariatov deželni knez kot lastnik gosposčine Landskron, po ustanovitvi ljubljanske škofije leta 1461 pa je dobil te pravice ljubljanski stolni kapitelj. Vsakokratni lastnik grada in gospostva Landskron je obdržal pravice iz odvetništva nad vsemi župnijami beljaškega cerkvenega okrožja; vikarji prafare sv. Miklavža so morali plačevati iz naslova odvetništva gosposčini Landskron letno znesek dveh goldinarjev, cerkveni podložniki župnije sv. Miklavža in njenih vikariatov pa niso bili dolžni dajati gosposčini Landskron iz naslova odvetništva nikakih drugih dajatev. To je razvidno iz listine, ki jo je izdal cesar Friderik III. v ponedeljek po prazniku sv. Pavla zaveznika leta 1448 v Pragi, s katero je izdal v zaščito pravic nadžupnije sv. Miklavža Sigmundu Kreuzerju, oskrbniku gospostva Landskron, ukaz, da ne sme od podložnikpov te župnije izterjevati nikakih drugih dajatev kakor odvetščine, ki znaša dva

funta denaričev letno. Vendar pa je prišlo med gosposčino Landskron in njenimi subvikariati do stalnih sporov v zadevi plačevanja odvetščine.

V škofijskem arhivu v Ljubljani je ohranjena listina, ki jo je izstavil leta 1494 takratni vikar pri sv. Miklavžu magister Matija (priimek manjka) iz Slovenj Gradca; ta listina je spisana na pergamentu najstarejšega koledarja cerkve sv. Miklavža in vsebuje pravice in dolžnosti vsakokratnega vikarja župnije Lipa nad Vrbo. Vsebinska te listine bo natančneje prikazana pri opisu župnije Lipa, tu naj bo omenjena obveznost vsakokratnega vikarja v Lipi, da mora biti pokoren vikarju pri sv. Miklavžu in da mora prihajati v Beljak na dan proščenja cerkve sv. Miklavža in na praznik sv. Miklavža in tu imeti pridige v slovenskem jeziku, kadar šmiklavški vikar to zahteva.

Mestni muzej v Beljaku hrani urbar župnije sv. Miklavža iz leta 1452. Iz njega izvemo, da je imel slikar Jakob v predmestju Beljaka svojo hišo, ki je bila podvržena župni cerkvi sv. Miklavža.

Škofijski arhiv ljubljanske nadstofije pa hrani urbar cerkve sv. Miklavža iz let 1502. Iz tega urbarja je razvidno, da ga je sestavljal takratni vikar — njegovo ime in priimek žal ni sta vpisana — v nedeljo po vnebohodu v navzočnosti obeh cerkvenih ključarjev, peka Jakob in mesarja Gala, in skoro vse sosesčine. Oba cerkvena ključarja sta dala obračune o dohodkih in izdatkih cerkve; sosesčina je te obračune potrdila in sta bila oba cerkvena ključarja naprošena, naj opravljata svojo funkcijo še naslednje leto ter jima je bilo izročeno vse cerkveno premoženje v upravo. Od prejšnjega leta je ostalo v denarju 28 funtov 8 reparjev 2 denariča oglejske veljave. Kar je bilo dru-

gega denarja in srebrnine, je bilo porabljeno za nakup nove monstiranice, z izjemo dveh srebrnih čaš, iz katerih se je tistega dne pilo.

Nato sledi v urbarju seznam nepremičnin, ki jih je imela v predmestju Beljaka miklavška cerkev v svoji lasti in jih oddajala v zakup. Cerkev nepremičnine so obstajale iz 6 hiš, 4 domceve, več kot 20 njiv, več kot 10 vrtov, 5 skednjev in ene staje za živino. Kot zakupniki so v urbarju izkazani: 2 zidarja, 1 trgovec, 5 pekovi, 5 klobučarjev, 3 mesarji, 1 pudlar, 1 opekar, 1 sodar, 1 sedlar, 4 kmetje in ceh bratovščine pekovi. Vsa zakupnina je znašala okoli 42 funtov denaričev. Iz seznama je nadalje razvidno, da se je nahajala v predmestju ciglarna in orožarna (Wehrhaus).

Ta urbar je zavil v tiskane platnice nekega koledarja iz tega časa. Vsebinska koledarja je zanimiva, ker daje prebivalcem navodila, v katerih mesecih se naj sejejo razna žita in kdaj se naj sadi rastline. Med drugim je še zabeleženo, kdaj bo tega leta mrknila luna s podatki o začetku mrka — zjutraj ob 4. uri 4 minute — o sredini mrka in o koncu mrka. Kot dan mrka in o koncu mrka. Kot dan mrka je naveden dan sv. Križa (am heil. Kreuztag).

Župna cerkev sv. Miklavža v predmestju Beljaka je imela štiri podružnične (filialne) cerkve in sicer:

1. St. Lenart (1488 Lienhard an der Traa). Ta podružnična cerkev je torej listinsko izkazana že leta 1488. Leta 1769 je udarila v cerkev strela in uničila vse oltarje, ki so se nahajali v njej.



SPD „Srce“ v Dobrli vasi obhajalo 70-letnico

damo iz oči v oči, bodisi na vasi, v občini ali na delovnih mestih. Zaključno je pozval mladino v dvorani, da naj sodeluje v društvu, v katerem je za vsakega dosti prostora in da naj bo ta veličastni jubilej pobuda za nov začetek. Naj veljajo je zaključil predsednik svoj govor s Carkarjevimi besedami: „Živeti pomeni biti na važnem mestu, storiti vse in povedati vse. Dati vse in zgubiti vse, da se kot blagoslov razkropi po svetu.“

O zgodovini dobrolskega društva je izčrpno poročal častni predsednik SPD „Srce“ dr. Luka Sienčnik. Povedal je da je po ustanovitvi društva, ki se je takrat imenovalo „Slovensko katoliško izobraževalno društvo“, razvila zelo aktivna prosvetna dejavnost, ki se je predvsem odvijala

čije je prišlo do obnovitve prosvetne dejavnosti. Nova prosvetna organizacija se je imenovala Slovensko prosvetno društvo „Srce“. Po začetnem mladostnem poletu je društvo začelo kmalu pešati. Šele z ureditvijo novih prostorov leta 1975 je prišlo do pozitivne in pomladitve SPD „Srce“, ki je danes spet polna elana in ima vse pogoje, da se razvije med najaktivnejša slovenska prosvetna društva v Podjuni in sploh na južnem Koroškem. Najprepričljivejši argument, da je delovanje dobrolskega prosvetnega društva na najboljši poti, je vsekakor dejstvo, da v okviru njegove dejavnosti delujeta kar dve mladinski folklorni skupini, ki ju vodita požrtvovalna in zaslužna Milica Šturm in Franjo Miklavc. Na slavnostni jubilejni prireditvi so bili



Občinstvu, ki je napolnilo dvorano, sta se med sodelujočimi skupinami predstavila tudi pevski zbor in otroška folklorna skupina domačega društva

na področju uprizarjanja iger, organiziranja raznih tečajev, petja in drugih dejavnosti. Z vkorakanjem fašističnih oddelkov v Avstrijo se je nehala slovenska prosvetna dejavnost. Po vojaškem razsulu fašistične Nem-

prosvetaši SPD „Srce“ deležni številnih čestitk. Tako sta bila med prvimi voščilci predsednika obeh osrednjih prosvetnih organizacij Valentin Polanšek in Lovro Kaselj. Oba sta ugotovila, da če nas bodo po malem vse statistično odšteli, bomo Slovenci še kljub temu ostali, ker bodočnost je naša mladina. Med voščilci sta bila tudi dobrolski župan Hafner ter podžupan in deželni poslanec Leo Uster. Oba sta spregovorila tudi v slovenščini. Župan Hafner pa je ob tej priložnosti v imenu občine prenakazal društvu 10.000 šilingov. Prav tako je predstavnik kulturne skupnosti Ravne tovariš Mihelač čestital društvu in mu predal spominsko darilo. Program so potem še olepšali že omenjena pevška društva in obe folklorne mladinski skupini.

Jubilejnemu društvu iskreno čestitamo z željo, da bi še v bodoče tako aktivno opravljalo svoje odgovorno poslanstvo v našo skupno korist.

Slovenji Plajberk

SPD „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku je minulo soboto imelo kulturno prireditev v gostilni Folt. Čeprav so izredno neugodne vremenske razmere prestrašile tudi najbolj smeje prosvetaše, se jih je kljub temu zbralo toliko, da se je prireditev lahko normalno odvijala.

Najprej nam je Hanzl Weiss predvajal diapozitive o Retoromanih, narodnosti v Švici. Njegova izvajanja so bila zelo zanimiva, saj je večina navzočih prvič slišala nekaj o tej narodnosti. Weiss nam je razložil tudi gospodarske, kulturne in druge zanimivosti krajev, kjer živijo Retoromani. Povedal je, da je retoromansčina poleg italijanščine, francoščine in nemščine, četrti enakopraven uradni jezik. Ko je navzočim pokazal originalen štirijezični švicarski volilni listek, so bili vsi navzoči prepričani, da Švica enakopravnost jezika dejansko spoštuje v velikem nasprotju z našo državo, kjer je enakopravnost jezika v uradih samo prazna fraza.

Zanimivemu in poučnemu predavanju tovariša Hanzija Weissa je sledil drugi del naše prireditve. Jožica Čertov, domačinka, dijakinja slovenske gimnazije v Celovcu in tajnica SPD „Vrtača“, nam je prebrala nekaj črtic. Sledil je nastop Jožica Türka iz Kaple ob Dravi, ki

Lutkovna skupina „Pavliha“ SPD „Bisernica“ v Celovcu vabi na lutkovno predstavo

„PAVLIHA IN ZAKLAD“

v soboto 3. decembra ob 13.30 uri v ljudski šoli v Vogrčah

v soboto 3. decembra ob 15.30 uri v farni dvorani v Zvabeku

Obiska se veselijo lutkarji

nam je predstavil nekaj svojih pesmi. Nazadnje pa nam je Danica Čertov zapela in zaigrala nekaj slovenskih in nemških pesmi in popevk.

Predsednik našega društva tov. Feliks Wieser je vse navzoče toplo pozdravil in nastopajočim izrekel toplo zahvalo za sodelovanje. Domači prosvetaši so se z Hanzijem Weissom dogovorili, da bodo v podobni sestavi gostovali tudi v Št. Janžu v Rožu.

Pred dnevi je Leni Olipic iz Trnja pri Kapli na Dravi obhajala visoki jubilej — 80-letnico življenja.

Dosedanja življenjska pot Lenije, ki je vdova po znanem antifašistu Urhu Olipicu, je bila trda in polna trpljenja. Najhujše je pač bilo v zadnji vojni, ko se je skupno z možem in sinom pridružila partizanskim enotam, ki so bile boj za biti ali ne biti. V teh letih največjega trpljenja našega ljudstva, je v boju z nacistično policijo na borovelskih Rutah pa-

Leni Olipic - 80-letnica

del sin Vili. Po vojni sta z možem delovala pri obnovi kulturnega in političnega življenja. Zaradi velikih zaslug v protifašistični borbi in izredne priljubljenosti so jo naše žene izvolile za predsednico slovenskih žena na Koroškem. To funkcijo je imela dolga leta. Sploh vidimo v Leniji lik žene, ki je vedela, kje je nje no mesto, ko je šlo za naš življenjski obstoj. Zaradi te njene borbenosti in priljubljenosti ima seveda tudi velik krog prijateljev zlasti iz partizanskih časov in iz vrst slovenske ženske organizacije, katere voditeljica je bila toliko let. Ne čudimo se torej, da sta jo ob njenem prazniku obiskala najvišja predstavnik Zveze koroških partizanov tovariš Prušnik Karel-Gašper in Zveze slovenskih žena, tovarišica Milena Gröblacherjeva in ji iskreno čestitala.

Vsem tem čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika z iskreno željo, da bi bila Leni še mnogo let zdrava in čila med nami.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

„MIKLAVŽEVANJE“

ki bo v nedeljo, dne 4. decembra 1977 ob 14.30 uri pri Voglu v Št. Primožu.

Na sporedu je opereta „Miklavž prihaja“, katero bodo izvajali domači otroci in odrasli.

Prisrčno vabljeni!

Občni zbor Kluba slovenskih študentov v Gradcu

Klub slovenskih študentov v Gradcu je imel 17. novembra 1977 svoj redni letni občni zbor. Odbor je podal poročilo o delovanju v zadnjem letu, katerega je po daljši diskusiji občni zbor odobril.

Predsednik Popotnik je v svojem poročilu omenil, da se odboru ni čisto posrečilo uresničiti na zadnjem občnem zboru zastavljenega programa, ampak menil je, da je Klub slovenskih študentov z rezultati kljub temu lahko zadovoljen. Predvsem, kar odboru izmed glavnih točk programa ni uspelo uresničiti, je bilo pospeševati solidarnostno gibanje, katero je prišlo po 14. novembru 1976 v večjo krizo. Morala pa bo biti naloga novega odbora nadaljevati že začeto pot. Popotnik si je stavil načelno vprašanje, zakaj ni več zanimanja za delovanje kluba med klubaši samimi. Moral je ugotoviti, da na to vprašanje pravzaprav nima odgovora. Odbor je večkrat predstavljal edino le grupacijo, ki je izolirana od ostalega kluba in deluje neodvisno od tega. Klubaši bi se morali bolj posluževati pravice kontroliranja odbora, česar dejansko ni. Kljub temu pa je uspelo klubu realizirati precejšen del na zadnjem občnem zboru sestavljenega programa. Predvsem, kar se tiče informacije klubašev, je treba reči, da je klub nudil precej informacije, med drugim tudi o zgodovini. Zgodovinski krožek kluba je predelal zgodovino od leta 1848 do današnjega dne. Ukvarjal se je predvsem o vlogi Slovencev v novejši zgodovini, katere še danes vpliva na razvoj in boj slovenske narodne skupnosti. Tudi kulturni krožek, kateri si je lansko leto zastavil precej obširen program, od lastnega ustvarjanja do predavanj sodobnih literatov in kritikov, je mogel izpeljati svoje načrte.

Novo izvoljenemu odboru pa se je naložil program, katerega najvažnejše točke bi bile 1. interna komunikacija, 2. informiranje graške nemške javnosti o položaju in boju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, 3. povezava z maličnim narodom in 4. povezava in direkten kontakt s Koroško.

Novi odbor predstavljajo: predsednik Janko Kulmesch, podpredsednik Urban Popotnik, 1. tajnik Franc Wutti, 2. tajnik Franc Opetnik, blagajnik Anton Čertov.

Slovenska kmečka zveza vabi na

STROKOVNO EKSKURZIJU V SLOVENIJO

v četrtek 15. decembra 1977

Na programu je ogled farme za proizvodnjo mleka Poljče, kmetijske zadruge in kmetije v Škofji Loki ter obisk Bleda (vožnja okoli jezera) in Ljubljane

Zbirališče ob 6. uri v Dobrli vasi (avtopodjetje Sienčnik); ob 6.30 uri na parkirišču pred celovškimi glavnimi kolodvorom

Prijave sprejema pismeno ali po telefonu (0 42 22) 32 5 50 tajnik SKZ Jožej Mečina, Celovec, Gasometergasse 10

Cena: okrog 100 šilingov

Novice iz Bilčovsa

Skrb za nadaljni razvoj demokracije

Ze v prejšnji številki Slovenskega vestnika smo poročali o tragični pro-metni nesreči, v kateri je zgubil življenje Tomaž Lesjak po. Jančič s Pugarada. V četrtek 24. novembra smo ga ob ogromni udeležbi pogrebcev pokopali na domačem pokopališču. Žalostni pogrebni obred se je odvijal ob somaže-vanju ravnatelja slovenske gimnazije v Celovcu dr. Pavla Zablatnika, doma-čega župnika Leopolda Kassa in meliškega župnika Rudolfa Safrona. Po-grebni nagovor v cerkvi je imel domači župnik. Po končanem cerkvenem opravilu se je velika množica pogrebcev vila proti novemu pokopališču, kjer je truplo pokojnega našlo svoje poslednje počivališče.

Ob odprtem grobu in pred mrličnico se mu je moški pevski zbor SPD „Bilka“ poklonil s pesmijo „Polje, kdo bo tebe ljubil“, s to melodijo predvsem zato, ker je bil kmet, ki je z veliko ljubeznijo obdeloval in negoval domače polje, zavedajoč se, da je tej zemlji dolžan vsa lju-bezen. Domačo grudo je podedoval ozi-roma prejel od svojih prednikov, ki so jo prav tako ljubili, obdelovali in štiti-li, da je ostala v njihovi posesti. In to opa-rok je rajni zvesto izpolnjeval z željo, da tudi njegovi potomci — hčerka in sin — z isto ljubeznijo ljubijo domačo grudo kot jo je on, ki jo je moral komaj 42 let star za vedno zapustiti.

Ob odprtem grobu je spregovarila cela vrsta govornikov. Tako se je predsednik SPD „Bilka“ Toni Schellander poklonil spo-minu rajnega in ugotovil, da je to kar je ustvaril Tomaž v korist domačega pra-vetnega društva neprecenljive vrednosti. Rajni je visoko cenil izrek pesnika Gre-gorčiča — „Ne samo, kar vleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan“. Ze s 17. letom je začel peti pri društvenem pevskem zboru in mu bil zvest do tragične smrti. Kot šolar pa je že bil marljiv igralec in deklamator. V 18. letu starosti je bil na občnem zboru SPD „Bilka“ izvoljen v odbor, kjer mu je bila zaupana odgo-vorna funkcija tajnika. V tej funkciji je deloval vzorno dolgih 22 let. Na občnem zboru leta 1976 je zaprosil, da bi ga raz-bremenili funkcije tajnika, kar mu je društvo s težkim srcem ugodilo. Kljub temu pa je bil prav tako aktiven kot poprej. Rad je sodeloval pri pevskih tako v mo-škem kot v mešanem zboru in kot odličn igralec pri igrah. Če je imelo društvo kakšne akcije in je bila potrebna pomoč, je bil takoj na mestu; nikdar ni imel izgovorov — prišel je in pomagal; bil je vedno mnenja — kdo pa naj društvu pomaga, če ne mi, ki smo odborniki. Pa ne samo prosvetna društva so mu bila pri srcu, tudi z združnim gibanjem je imel tesne stike. Več let je bil član in odbornik do-mače zadrge.

Polag predsednika SPD „Bilka“ se je od pokojnika poslovil tudi predsednik domače zadrge Miha Zablatnik, ki je ob tej priložnosti izrekel iskreno zahvalo za

vso zvestobo do trpeh koroških Sloven-cev. Bilčovšani se danes upravičeno sprašujemo, kdo bo to vrzel, ki je nastala z izgubo Tomaža Lesjaka, pri naših ustanovah zamošil. Tako prizadevnih in aktiv-nih mož je le težko najti med nami.

Od Tomaža so se še poslovlili ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu (kjer se je šolala hčerka in zdaj sin), dr. Pavle Za-blatnik ter zastopnika gradbenega pod-jetja Male in sindikata, oba iz Celovca. Pretresljiva pesem naših pevcev, ki so zapeli umrlemu sotovaristu v slovo, je globoko odjeknila med navzočimi in iz-silila marsikatero solzo, ne samo svoj-cem in sorodnikom, temveč tudi drugih po-grebcev, saj je popolnoma nepričakova-na smrt res globoko prizadela vsakega, ki je poznal tega določak naokoli priljub-ljenega in spoštovanega moža. Srečno

prijatelj mili, ni še dolgo ko si bil v naši sredi zdrav in vesel. Ko smo pred nedavnim blagoslovljali oz. otvarjali to novo pokopališče, si še v zboru pel. In kdo bi si mogel misliti, da boš prav ti med prvimi, ki bo našel tukaj svoje poslednje počivališče. Tvoj značaj in tvoja zvestoba do rodne grude in materinega jezika naj nam bosta vodilo za nadaljnje narodno-politično življenje.

Naj bo ob tej težki izgubi izrečeno glo-boko sožalje ženi, otrokoma, staršem in vsemu sorodstvu.

V soboto 27. novembra je pri Miklavžu preda-val znani zgodovinar dr. Hanns Haas, asistent za zgodovino na inštitutu na solnograški univerzi. Naslov referata je bil — „Od osvoboditve do državne po-godbe — Koroški Slovenci po drugi svetovni vojni“. Predavatelj je med drugim poudaril, da so bili avstrijski politiki po vojni za pravično ureditev problema slo-venske narodne skupnosti na Koroškem. Šolski zakon iz leta 1945 (obvezni pouk slovensčine in nemščine na dvojezičnem ozemlju) so smatrali za pravično rešitev in v veliko korist Koroškem na dvojezičnem ozemlju. To so potrdile tudi poli-tične stranke.

Posebnost povojne deželne vlade je bila v tem, da je takratni deželni glavar Piesch predlagal, da se ne obhaja 10. oktobra, ker to žali čustva koroških Slo-vencev. Toda leta 1949, ko je bila meja dokončno določena je Koroška spet za-čela slaviti la praznik. Posebno interesantno pa je seveda to, da do leta 1949, ko je bila meja še v diskusiji, ni bilo nikoli slisati o kakšni „Uragun“, šele nato je le-ta postala aktualna.

S podpisom Avstrijske državne pogodbe leta 1955 pa je za razne grupacije, napo-čil čas, da s svojo protislovensko dejav-nostjo skrbijo za napetost in združbo v de-želi. Tako je leta 1957 nastala koroška domovinska služba (Kärntner Heimatdienst) to je društvo, ki je zapisalo v svojem gla-silu, da bo mir na Koroškem zavladal šele takrat, ko bo na Koroškem samo še ena narodnost.

Po referatu se je razvila živahna disku-sija. Referentu izrekamo tem potom našo iskreno zahvalo.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ vabi na prireditve

MIKLAVŽ PRIHAJA

v nedeljo 4. decembra ob 19. uri pri Pušniku v Ločah. Miklavž, ki bo obdaril otro-ke bodo pozdravili:

tamburaški zbor iz Loč, otroški pevski zbor in šo-larji z recitacijami

Starše z otroci in prijatelje našega društva prisrčno va-bimo na ta večer.

Podelitev nagrad

Kulturni sosvet pri koroški deželni vladi ima plemenito in pa tudi odgovorno nalogo, da z raznih področij kulturnega življenja — glasbe, literature, znanosti in likov-ne umetnosti — predlaga najbolj zaslužne osebnosti za podelitev kulturne nagrade, pospeševalnih na-grad in takrat tudi častne nagrade. Predlog kulturnega sosveta je pot-rdil koroški deželni glavar.

Tako so kulturno nagrado za leto 1977 prisodili profesorju Seppu Schmölzerju, mednarodno priznane-mu umetniku na področju zlatarske umetnosti. Pospeševalne nagrade bodo prejeli — magister Hans Pleschberger za glasbo, Reimo S. Wukounig za likovno umetnost, Herbert Lodron za literaturo in dipl.inž. Franc Werner Hillgartner za znanost. Častno nagrado pa bo prejel književnik Georg Drozdovski.

Deželni glavar bo nagrade podelil v okviru posebne slovesnosti dne 17. decembra.

Slovensko narodno skupnost na Koroškem kot tudi nemško govoreče demokrate skrbi trenutno nadaljnji razvoj demokracije na Koroškem in v Avstriji, ki jo brez dvoma ogra-žajo številni politični procesi, le-ti pa so v neposredni zvezi z nedemo-kračničnim protimanjšinskim zakonom o narodnih skupinah. Drugi pojav, ki pa prav tako ogroža vsestranski razvoj osnovnih demokratičnih pra-vic, pa je javnosti bistveno manj po-znan. Koroška tajna policija nepre-stano zaslišuje, opazuje in zasleduje posamezne družine in pripadnike slovenske narodne skupnosti. V zad-njem času se tako nadziranje ko-roških Slovencev in nemško govore-čih demokratov stopnjuje. Mi, ki ži-vimo na podeželju to mnogo bolj občutimo kot ostali, v mestih. Saj me mine teden, da nas ne bi nadlego-vala tajna policija, ki pač vedno za-gotavlja, da bi se rada malo pogo-ovorila. Pri tem padajo pripombe, da se moramo Slovenci zavedati, da se je treba kot manjšina sprijazniti z

manj pravicami kot večina. Kar se tiče demonstracij grejo pripombe „agentov“ od odsvetovanja udeležbe preko groženj do podtikavanja, da smo posamezni pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem pre-teplji enega, dva, ali kar več polica-jev.

Prepričani smo, da se moramo tako perfidnemu postopanju tajne poli-cije upreti. Pri tem nastaja težava, da pogosto ne vemo kakšne pravice ima tajna policija in katerih nima. Pogosto si pač tajna policija vzame tiste pravice, ki jih potrebuje. Prav zaradi tega bo njun potrebno, da nas na terenu osrednji organizaciji končno vsestransko informirata, ka-ko in kaj.

Naslov v uredništvu

Uredništvo našega lista prosi vse, ki jih nadleguje policija, in tudi ti-ste, ki karkoli zvedo o nadzoro-va-nju in zasledovanju slovensko in nemško govorečih demokratov, da to sporočijo slovenskemu vestniku.

Lepo uspela prireditev na Radišah

Slovensko prosvetno društvo „Ra-diše“ sodi med najaktivnejša Slo-venska prosvetna društva, včlanjena v Slovensko prosvetno zvezo. To se-veda ni povsem zaslug naše cen-tralne organizacije, marveč je to v prvi vrsti delo našega neumornega kulturnega delavca Šimeja Wrulicha, ki že desetletja stoji na čelu radiške-ga društva.

Čeprav je društvo preteklo soboto vabilo k Taverju na skioptično pre-davanje „To so Radiše“, je prireditev imela še drug namen. To so obisko-valci prireditve takoj uganili, ko so videli, da v dvorano prihajajo tudi ugledni gostje kot so generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec in konzul Peter Zupančič s sopro-gama ter župan žrleške občine Dober-nig in tudi tajnik Slovenske prosvetne zve-ze Andrej Kokot. Namen prireditve je bilo tudi obhajanje jubileja pred-sednika Šimeja Wrulicha in njegove soproge, ki sta pred nedavnim praz-novala svoj življenjski jubilej. To so potrdili tudi pevke in pevci doma-čega društva, ko so zapeli v čast slavljencu. Tako so se radiški pro-svetarji spomnili svojega predsednika ter mu poklonili šopek pesmi.

Član društva Janko Tolmajer je v lepih besedah orisal zasluge Šimeja Wrulicha ter njegov doprinos, da so Radiše še danes take kot so bile v preteklosti — še slovenske. V imenu društva se mu je prisrčno zahvalil za njegovo dolgoletno delovanje v kul-turi in prosveti na Radišah. Tajnik radiškega društva, Tomaž Ogris pa

je jubilanu izročil spominsko darilo. Na svečanosti pa je spregovoril tudi tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot in Šimeju Wrulichu v imenu Upravnega odbora SPZ česti-tal k ugodnemu jubileju ter ob tem nakazal plodno delo Šimeja Wru-licha v odboru SPZ skozi dolga de-setletja in se mu zahvalil za ta nje-govo doprinos. Tajnik SPZ je Šimeju Wrulichu in njegovi soprogi izročil darilo, nato pa še izkoristil prilož-nost in jubilanu in vsem pevcem iz-ročil stenski koledar Slovenske pro-svetne zveze, ki v prihodnjem letu praznuje 70-letnico obstoja.

Šimeju Wrulichu je čestital tudi žrleški župan dvorni svetnik Dober-nig.

„To so Radiše“ pod tem naslovom se je nadaljevala prireditev. Tomaž Ogris je s čudovitimi barvnimi dia-pozitivni prikazal lepote Radiš in lju-di, ki živijo in delajo na tem res sončnem predelu naše zemlje. Iz teh slik pa niso sijale le prekrasne bar-ve, marveč je iz njih tudi odsevalo bogato kulturno življenje, ki ga raz-vijajo na Radišah. Tomaž Ogris je slike komentiral s posrečenim humor-jem, in tako dvorano čestokrat spravi-l v hrupen smeh.

Na tej kulturni prireditvi so Ra-dišani ponovno pokazali svojo moč-no voljo do vztrajanja in negovanja slovenske materine besede, pa tudi globoko spoštovanje do predse-dnika in zborovodje Šimeja Wrulicha, ki je vse življenje posvetil kulturi na Radišah in na Koroškem.

Obirski ženski oktet v Ljubljani

V pelek 11. in 18. novembra je bil obirski ženski oktet gost občine Ljubljana-Bežigrad. Na pobudo predsednika ZKO Ljubljana-Bežigrad, tovariša Komana so obirske pevke gostovale na osnovni šoli „Danile Kumar“, v prosvetnem domu Savlje (Krajevna skupnost Posavje), na osnovni šoli „F. Ravbar“ (Krajevna skupnost Dol pri Ljubljani) in v dvorani kulturnega društva „Jurij Flajšman“ (Krajevna skupnost Beri-čev).

Obirski ženski oktet je tako štirikrat odpel celovečerni koncert z enaindvajsetimi pesmimi. Spored je bil razčlenjen na tri dele: prvi del so sestavljale koroške narodne v ljudskem tonu, sledil je drugi del z narodnimi v raznih priredbah slovenskih komponistov, zadnji del pa je vseboval pesmi na besedilo in harmonizacijo Valentina Polanaška. Na obeh imenovanih šolah je šolska mladina na prikupen način pove-zovala koncert, z recitacijami publiko približevala koroško problema-tiko in dostojno oblikovala lastne jubileje. V Savljah pa se je pridružila še mlada domača folklorna skupina z vmesnimi nastopi.

Številna publika, prisrčen aplavz, prijetna domača gostoljubnost in darila — so izražali hvaležnost, katero so pevke kot osrečujoče pevčvevo plačilo nesle na svoje koroške slovenske domove.

IVAN CANKAR

18

Črtice in novele

1907—1909

BOBI

Sedela sva o mraku v krčmi, edina gosta. Zunaj je zvo-nilo in potrčkavalo prazniku v pozdrav. Molčala sva, ker sva obadva čutila, da bi se ob prvi besedi izlila grenkoba, prej zaklenjena, iz srca v srce; vzkliknila bi, zavzdihnila, slajša bi ne bila.

Prišel je postreznik, da bi napravil luč; moj drug mu je nejevoljen odmahnil.

„Ne prižigaj!“

Nato se je okrenil k meni.

„Ob takih večerih, kakor je nocojšnji, me luč skeli — prav do neznozne telesne bolečine; zdi se mi, da mi sije v vest in v spomin, da zbadajo tenki žarki, tenke svetle iglice, v vse kote srca... takrat zaskeli, kar je bilo že zdavnaj zaceljeno in pozabljeno...“

Zgodaj je še, do jutra bova samotarila po teh krajih, kjer ni veselja; čemu bi molčala? Udušilo bi naju pred pol-nočjo. Balje je, da se pogovarjava s samoto in s spomini; samota ne bo nič tesnejša, nič svetlejši ne bodo spomini — ampak besede so kakor gladek tir, po njem beže ure v da-ljavo...

Jaz sem drugače vesel človek, nisem zlovoljen tudi ob belem dnevu, ne ob glasnem delavniku. Morda zapoje včasih spomin kakor daljna pesem, ampak to je hip — in sonce sije. Ti, ki hraniš bridkost, o kateri te ne vprašam, ti si v mraku brez jutra in poldneva in brez črne noči. Včasih za-hrepenim po tem mraku: spomini se zlijejo v eno samo kesanje; srce je žalostno, a mirno je.

Kadar se bližajo prazniki, mi trkajo na okno spomini; zmerom močneje. Na predvečer praznika pa se prikažejo,

prav natanko jih razločim ob oknu, kakor tenke bele roke in velike strmeče oči. Bežim — ubežati ne morem.

Sam ne vem, odkod to čudno naključje, da je vse, kar sem kdaj storil nizkotnega in sramotnega, tesno združeno s prazniki; s katerimi: z Božičem, z Veliko nočjo, celo s pustno nedeljo. In tudi to je čudno, da najhujši in naj-grenkejši spomini ne očitajo tistih velikih, očitnih grehov... tistih namreč, ki ne šepetajo v tistem srcu, temveč kriče na javni cesti. Ne bole me nič, ne sramujem se jih, komaj da mislim nanje. Da sem ubil nedolžnega človeka, ne hodil bi me strašiti na sveti večer; pač pa bi prišel potrkati na okno berač, ki sem ga ozmerjal, ko me je prosil kruha.

Spomini niso zmerom enaki, malokdaj se ponavljajo. Najgrenkejši so tisti, ki priromajo nenadoma iz daljne da-ljave, iz zgodnje mladosti. Tako se mi včasih zdi, kakor da bi — o mraku, pred praznikom — odprl duri svoje izbe in bi sedel v kotu, napol v temi, čisto sključen, ves zaprašen človek, ter bi strmel izpod čela name z velikimi očmi. „Dolgo sem hodil, zdaj sem prišel — ali se več ne spominja?“

En sam spomin, še izza otroških let, se je bil povrnil nocoj že vtretič. Prikazal se mi je bil prvokrat lani osorej, nato letos pred pustno nedeljo. Pil mi je kri kakor nobeden pred njim. Ni me izpustil dan in noč, niti minute; in čudno je — tudi jaz ga nisem izpustil; bila sva kakor v tesnem objemu; napol poljubovaje se, napol življenje sesaje. Ko se je usmilil, napil se dovolj krvi in je izginila izpred okna tudi senca njegova, sem legel bolan na posteljo in sem se obrnil v zid.

Stvar je, če jo pretehtaš na dlani, malenkostna in brez-pomembna, komaj pripovedovanja vredna. Gode se take reči vsako uro in minuto; in dan za dnem bi bil vsak svetnik stokratno hudodelec, če imenujem hudodelstvo, kar sem storil. Pa vendar ni popil grešnik pod vislicami pol kozarca mojega trpljenja.

Takrat sem bil še otrok. Hodil sem v ljudsko šolo in sem bil slab učenec, najbrž zategadelj, ker so me doma straho-vito razvajali. Gospodar sem bil hiše in ljudi; vsi, od matere do pastirja, so se tresli pred menoj, pred mojim krikom in

jokom. Drugače pa lahko prisežem, da nisem bil v srcu hudoben. Moja beseda je bila od nekada zapoved in zato sem bil pač uveren, da je tako popolnoma prirodno in pravično. Bog vedi, kje bi se ustavila objestnost, da nisem ob pravem času zapravljal doma do zadnje lehe ter se zdrnil v življenje.

Slab učenec sem bil, pa sem si izbral tovariša, da mi je pisal naloge in da sem se učil ž njim, če se mi je zadelo. Zahajal je k nam vsak popoldan, malical je z nami, nato pa sva se igrala in včasih tudi učila, posebno če je deževalo, da nisva mogla na vrt. Vse moje hudobne muhe je prenašal z vdano potrpežljivostjo, tako da sem bil včasih jezen do solz... zakaj ni udaril?... Slaboten, plah fant je bil, zelo slabo oblečen; poleti bos in golorok, pozimi zavit v zakrpano predlogo suknjo, ki se mi je zdela strašno smešna. Spomi-njam se, da sem oblekel nekoč tisto suknjo ter se valjal ž njo po snegu, on pa je stal napol nag, na jok mu je bilo in tresel se je od mraza...

Njegovi domači so bili kajzarji s klanca, siromaki, da se Bogu usmili. Kadar sem bil dobre volje, sem ga vprašal, kaj da je kosil; vselej, petek in svetek, je odgovoril: „Močnik!“ In če sem bil še boljše volje, sem ga izpraševal nadalje: „Pa kakšen močnik?“ — „Koruzen močnik!“ — „Pa hudo za-beljen?“ — Na to ni več odgovoril, jaz pa sem bil jezen, da mi ni pljunil v obraz. Nekoč je prišla njegova mati, suhotna, drobna ženska, ki ji pač ni bilo več nego trideset let, pa je bila starka po nagubanih licih in sključenem hrbtu. Prišla je kakor beračica; s tihimi koraki je stopila v vežo, ozirala se je plaho na desno, na levo. Midva sva stala kraj vrta in sva gledala; jaz sem se natihem smejal tisti ponižni plahosti, on pa se je tako tresel, ne vem čemu, da so mu zobje šklepetali. Nenadoma je vzkliknil — ali je zajokal, ali je zavrnil — in že je bil preko plot; mati mu je odmahovala z obema rokama in je bila očitno v velikem strahu; nato sta obadva izginila v vežo. Ko se je vrnil od druge strani, se mi je zdelo, da ima rdeče oči; prišla je bila pač beračica, najbrž za ko-ruzni močnik, njega pa je bilo sram; morda je doma jokal, da naj ne pride več, zakaj nikoli več je nisem videl...



MARTA GROM

Bela

Bila je jasna, zvezdnata noč in sneg na strehah se je lesketal, kot da je srebrn. Na vasi so lajali psi. Morda so se jezili na mačke. Morda so lajali v luno, ki je tako predrzno svetila vanje, da se spati niso mogli. Ali pa so lajali zato, da bi se ogreli, kajti bil je strupen mrz in okna hiš so bila polna ledenih rož.

Pri Kostelčevih pa je bilo toplo. Družina se je zbrala na kmečko peč. In še sosedovi so prišli, da je bila družba večja in da je bilo več veselja in dobre volje pri hiši.

Na vogalu kmečke peči so se kadili pravkar kuhani kostanji. Iz pletenih košaric so se ponujali orehi in jabolka. In medtem ko so mama, babica in sosedova teta lupile kostanj, oče in sosedov stric trla oraha, so otroci in dedek igrali najprej domino, potem so vlekli špano, in ko je pri karlah Črnega Petra prišlo do prepira, je predlagal dedek:

„Če nima nihče nič proti, bi zdajle uredili nekaj veseljih viž.“

In tako so zapeli pesem Mojster Jaka. Vsak je pel na svojo „vižo“, in ker so hoteli drug drugega prevpiti, kot je pri tej pesmi navada, so peli vedno glasneje. Nazadnje so že kričali:

„Mojster Jaka, mojster Jaka, al' že spiš, al' že spiš...“

Takrat pa ...

O strah in groza!

Dedek, čeprav gluhan kot zemlja, je prvi zaslislal ropot. Z roko je dal znamenje, naj zbor pri priči utihne. In že je planil z zapečka. Stopal je proti kamri z naglimi koraki in čisto pozabil na svoj

Za dobro voljo

Učitelj ima v šoli predavanje o človeški glavi. Zdaj pozove učiteljske učence, naj naštejejo organe človeške glave.

Janezek se oglasi: „Uho, gospod učitelj!“

„Dobro,“ reče učitelj. „Mihec, še ti kaj povej!“

„Uho, gospod učitelj!“ reče Mihec.

„Saj to je pravkar Janezek povedal!“

„Da, gospod učitelj, toda jaz sem mislil drugo uho!“ se odreže Mihec.

Učitelj: „Kaj je veter?“
Tonček: „Veter je zrak, ki hitro teče.“

revmatizem. A za njim se je usula vsa družina. In ko so se vrata kamre na stečaj odprla, je bilo slišati en sam krik iz številnih grl. Oče je prideljal še grdo kletvico. Tinka in Zinka sta zajokali. Mama, babica in sosedova teta so si z rokami pokrile obraz. Tone in Slavko sta planila k oknu. V divjem srdu sta hotela ujeti kosmato pošast, a je bila urnejša od njiju. Prhnila je, pretresljivo zamijavkala in se iztrgala iz njunih rok. Za spomin je fanta močno opraskala. Očetova noga, ki je brnela za kosmato pošastjo, je brnela v prazno. Brca kosmate pošasti ni zadela. In tudi če bi jo, le kaj bi se spremenilo? Na tleh, pod oknom, je ležala plička kletka.

Štekleno koritce, v katerem se je kanarček tako rad kopal, je ležalo poleg kletke razbito. In kar je bilo najhuje — kanarčka, veselega pevca ni bilo več.

Ni bilo več? Kaj pa droben glasek, ki je prav tedaj prišel nekje izpod stropa? In potem frfotanje in živkanje?

Kostelčevi in sosedovi so dvignili glave in zazijali.

Na velikem, živo poslikanem loncu, ki je stal na omari, je sedel kanarček. Bil je prestrašen in tresel se je, a bil je živ in vse je kazalo, da je tudi zdrav.

Z velikimi napori so ujeli prestrašenega ptička. In ko je spet skakal v svoji kletki, je Tinka nenadoma prišla babico pod brado in rekla:

„Ampak, babica, saj ti jo jočeš!“

„Seveda jočem, ti tepkica mala!“ se je skozi solze zasmejala babica. „A jočem zato, ker sem vesela. Kanarček nam bo spet prepeval in nam delal kratak čas.“ Potem je grdo pogledala in dodala: „Ampak Bele, te mačje mrcine, nočem več videti! Samo prikaže naj se mi! Letela bo, kot je dolga in široka!“

Babici ni ugovarjal nihče. Vsi so bili hudji na Belo. In Bela, kot da bi slutila jezo vse družine. Za tri dni se je polepla od hiše. Četrtega dne, proti večeru, se je spet priplazila pred domači prag. Milo je zamijavkala in s krepeljci popraskala po vratih. Potem je popraskala še drugič in tretjič. Morda je popraskala že petič, a se še vedno nihče ni ganil. Vsi so gledali v babico. Slavko in Tone sta se celo hihitala. Skrivaj, a vendarle. Dregala sta se s komolci in s pogledi bliskala proti babici. Ta pa je nemirno hodila sem in tja. Brez potrebe je prestavljala lonce. Fanta sta jo toliko že poznala, da sta vedela, kaj to pomeni. Kakopak, babici se je Bela hudo smilila, in Slavko in tudi Tone bi stavila, da tista babičina grožnja, kako bo Belo nagnala, kakor je dolga in široka, že dolgo ne bo držala.

Boštjan narobe

Mati je imela sina Boštjana, kega videl, moraš reči: Danes ki je vse, kar je naredil, narobe naredil.

Poslala ga je v svet, da bi se razbistril.

Boštjan je prišel h kmetu in ga prosil kruha. Kmet je rekel: „Nič.“

Boštjan je šel dalje in vedno ponavljal: Nič, nič. Prišel je na kraj, kjer je ribič že dolgo zaman čakal na plen. Boštjan mu je zagodel: Nič, nič! Ribič je Boštjana obdelal z ribiško palico.

„Ti kujon ti, ti bom že pokazal: nič, nič! Če boš kaj ta-

kega videl, moraš reči: Danes eno, jutri dve, potem pa vsak dan več!“

Tako je Boštjan godel, ko je srečal pogreb ženske. Zopet je bil tepen in so ga poučili:

„Surovina, reči moraš: Usmili se bog te revne duše!“

„Usmili se bog te revne duše,“ je rekel Boštjan pri konjedercu, ko je ta drl konja.

„Hopi, tebe se naj bog usmili! Reči rajši: „Fuj, ta mrha smrdi!“ ga je poučil konjedec.

To je ponavljal, ko je srečal nevesto, ko je šla od poroke. Zmerjali so ga:

„Svinja nemarna, spravi se s pot!“

Mislil je, da mora tako reči, ko je srečal cerkovnika z župnikom. Cerkovnik je Boštjana naklestil in mu rekel:

„Vzemi klobuk v roko in reči: „Škafec od vreče!““

Boštjan si je tudi to vzel k srcu in rekel to kmetu, ki je pšenico sejal, ta pa je planil z bičem nanj:

„Precep ti precepljeni! Kar počakaj, ti bom dal škafec po butici!“

Tokrat Boštjan ni naredil narobe, ni počakal, ampak je šel kar domov k materi.

Babica njenega hihitanja ni prezrla in tudi spogledovanja ne. Zato se je sunkovito ozrla k njima in ostro rekla:

„Kar hahljajta se, telebana! Lahko pa bi vedela, dovolj sta stara, da je Bela pač Bela. Požrešna je kot le kaj. In brez olike. Če bi bila kaj prida, še pomisliti ne bi smela na kanarčka. Ker pa je Bela mačka, vsi pa vemo, da mačke nimajo pameti, zato je tudi ne moremo obsoditi do kraja. Sploh pa,“ babica je užaljena zamahnila z roko „preneumna sta paglavca, da bi vama to razlagala.“ In že je ponosno vzravnan stopila do vrat, jih odprla in zaklicala:

„Bela! Bela!“

Bele ni bilo treba poklicati trikrat. Že dvakrat je bilo preveč. V skoku je planila k babici in se mrmraje slislila k njenim nogam. Potem se ji je dobrikala, kot se znajo dobrikati samo mačke. Babica pa je v njeno skodelico nalila toplega mleka, potem je rekla:

„Tu imaš, mrha požrešna! In glej, da se mi nikdar več ne dotakneš ptičnice!“

Ali je Bela razumela babico ali ne, ptičnice se ni nikdar več dotaknila. Še pogledati ni upala vanjo. In pri Kostelčevih so spet posedali na peči, spet so se smejali, klepetali, prepevali, spet so tolkli orehe in lupili kostanj.

UGANKE

Oče bodec, mati gladka, deca sladka: kaj je to? (Kostanj)
Kamnita škatla sredi zelenega polja. Ima vse, kar potrebuje človek.

Črna je zavesa zemljo vso pokrila, zjutraj brez sledu v zarji potonila. (Hiša)

Katera žival je najmočnejša? (Nosač)

Kaj je to: leti, pa nima perutnic; gre, pa nima nog; leži, pa nima života. (Polje, ker nosi sam svojo hišo)

Pet luknjic v eni luknji — kaj je to? (Sueb)

K mizi gre sito, od mize pa lačno. (Rokavica)

(Sred)

LOJZE ZUPANC

Pripovedka o pametnjakih

V Beli Krajini je vas, kjer s'eherni večer nihala može ustavijo pri urah, ko da zadavili bi čas.

Če vprašaš: „Hej, zakaj pa to!“

„V nočeh naj ure spijo, zakaj kolesca bi brusile in tekle, kadar mi smrčimo!“ složno vsi odgovorijo.

V tej vasi je otrok tepen, če radovedno le pogleda skozi šipe pri zaprtem oknu, našče ga oče zaslepljen.

Če vprašaš: „Hej, zakaj pa to!“

„V oknih šipe so, da mrak nam izbe s temo ne zalije, obrabi jih, kdor skoznje gleda; in v sobo vdiral nam bi — zrak...“

Ko je kuzuza zrela vse vaške njive pozlatila, tat — jazbec je v koruzo hodil, silega pa noč je vzela.

Vaščani pa: „Hej, kaj bo to!“

In vsi so glasovali: smrt jazbecu so prisodili. A ko tatu so v past ujeli, živoga so zakopali...

Jazbec pa se je smejal, saj „kazen“ ta ga ni umorila; ko so vaščani proč odšli, živ se je iz „groba“ izkabal.

Tisto, kar je ostalo v srcu na vekomaj, pa se je zgodilo nekoč ob žegnanju. Posebna prilika je bila, stoletnico farne cerkve smo menda praznovali; zakaj vsa fara je bila kakor v sladki omotici, mlaje in kolone so postavljali, potrkavalo je na fari in na podružnicah že nedeljo poprej; in po vsej dolini je dišalo ves teden in zmerom močnejše po cvrtju in pecivu...

Ampak ne tako... drugače sem ti mislil povedati. — Ko je prvokrat potrkal spomin na okno in mi je gledal v oči vso dolgo noč, nisem videl sebe, ne doline, ne mlajev in ne zelenih kolon, temveč samo njega sem videl in vse njegove misli, še tiste, ki jih morda sam ni razločno občutil... Po davnodavnem času je prišel nenadoma v mojo izbo, skozi zaklenjene duri je prišel, Bog vedi kako; in je sedel tam, prav tako majhen, plah in bledikast kakor nekdanj in prav tako oblečen; celo tisto predolgo zakrpano sukunjo je imel ogrnjeno, dasi je bilo gorko zunaj; mirno je sedel, ko me je ugledal, samo z glavo je pokimal in je molčal...

Na jesen je bilo tisto veliko žegnanje. Gorka jesen je bila, tako lepa, kakor je nisem doživela pozneje nikoli. Včasih je malo porosilo iz belih oblakov, zato da ni bilo prahu na cesarski cesti in da ni zadremalo dišeče življenje, ki je žehetelo iz polja in senožeti... Jaz vem, da bi spomin ne bil tako grenak, da je takrat deževalo od sivega neba in da se je prelivalo blato po dolini...

Sladk, ves blagodišeč veter je bil, praznikov predvečer; s Petrom — Peter mu je bilo namreč ime — sva hodila do poznega mraka po dolini, še ko je odzvonilo angeloško češčenje; nebo se mi je zdelo tako visoko kakor nikoli in čisto je bilo, da so se komaj zvezde razločile; s hraba so gremeli možnarji, mlaji so bili že postavljene, fantje so stali v gručah in prepevali. Šele pod nočjo, ko so bila okna že svetla in zagrnjena, sem se vračal truden domov.

Tudi Peter se je napotil v klanec. Hitro je šel, nič truden ni bil; gledal je veselo in svetlo, celo lica, tista suha, so bila narahlo zardela. Tako se mi zdi; in tudi se mi zdi da že takrat ni čutil ostrega kamenja na klancu, ni videl tiste črne lesene bajte in ne prazne, zatohle izbe, v katero

je stopil. Kajti že takrat so bile prelepe sanje v njegovem srcu. Namreč sanje o bobih...

Ali nikoli nisi občutil, da je greh zoper naturo, če so otroške sanje goljufane? V srcu ostanejo zmerom, do zadnjega dne, kakor žolč in pelin; ne premeta jih nobeno zrelo veselje in tudi ne nobeno zrelo razočaranje; pa da bi življenje odprlo sam paradiz — nenadoma bi prikipele izpod cvetja, grenak studenec... Kaj naše razočaranje starcev, kaj naše spoznanje! Beseda več na popisanem papirju!... Razočaranje otroka pa je prvotno besedilo vsega življenja; morda se po dolgem romanju izpremeni ali zabriše posamezna beseda, morda se malo predrugeči slog — ampak prvotno besedilo ostane in je vsem očito...

Tisti večer, v sanjah Petrovih, je bila napisana prva beseda.

„Kod si hodil do noči?“ je vprašala mati.

„Z Mihčetom sem bil!“

Mati je položila na mizo kos kruha, ki je bil tako tenak in droben, da bi ga bil Peter lahko stisnil in skrivil v pesti, kakor je bila majhna.

„Saj si morda že tam večerjal!“ je rekla mati.

Peter ni odgovoril nič, v treh grizljajih je pojedel kruh, ker je bil lačen; nato je legel. Zakaj sanje bi bile zbežale, da je izpregovoril.

Široka blazina je ležala na tleh, tam so že spale Petrove male sestre. Odel se je s starim materinim krilom, do spanja pa mu ni bilo; okno je bilo odprto, zvezde so sijale v izbo, od fare je še potrkavalo — mehka, sladka pesem kakor o daljnem paradizu. In s tiho pesmijo, s tihimi koraki se je napotil Peter v paradiz; zatislil je oči in se je smehljaj...

Vzbudil ga je oče, ki je stopil v izbo s trdim korakom. „Kaj se že spet smeriš?“ je ogovoril mater, ki je klečala pred posteljo. „Bolje ne bo, ne z molitvijo, ne s kletvijo; drugim bob in špehovko — nam kamen; tako je pač zapisano!“

Peter je zavzdihnil; in le počasi, le natihoma in plaho so se vračale sanje...

Vzbudilo ga je glasno zvonjenje; potrkavalo in zvonilo

je od fare in od podružnic, ves zrak, od neba do zemlje, je bil kakor ena sama vesela, vse sladkosti oznanjujoča pesem.

Peter se je ozrl — svetel dan je že bil. Urno je vstal, oblekel se je ter si natò mukoma obupal stare Mihčetoove škornje, ki so ga boleli, ker je hodil ob delavnikih bos. Nato je popil kavo, gorko sivkasto vodo, ter pojedel svoj delež sorzičnega kruha, ki je bil tisto jutro manjši nego druge dni.

„Saj se boš še najedel, ne bo ti sile danes!“ se je nasmehnila mati.

„Ne bo mi sile!“ se je nasmehnil Peter. „Kar po maši pojdem tja!“

„Pa robec vzemi s seboj, da boš zavil!“ je rekla mati.

Peter je spravil v žep velik pisan robec.

„Nikar ne jej preveč, Peter!“ je prosila najmlajša sestra, ki je komaj šele izpregovorila. „Ne jej preveč, da bo kaj ostalo!“

Peter se je smejal in je bil ves vesel. „Največji bob prinesem tebi, Francka, in še s cukrom bo potresen!“

„Pa kmalu pridi, ne mudi se brez potrebe!“ je zaklicala mati še na pragu za njim.

Šel je v cerkev s tako lahкими koraki, kakor da bi ne nosil nerodnih čevljev. Vse je bilo lepše in bolj nedeljsko nego kdaj poprej — nebo, visoko razpeto, s tenkimi belimi oblaki kakor z jablanovim cvetjem posuto; ljudje, glasni in veseli, prazniško oblečeni, sami svatje; in vriskajoče petje zvonov.

Kasno je prišel; cerkev je bila že natlačena, in kakor je bil droban in gibek, se je s težavo preril pred oltar, da bi videl Mihčeta; ugledal ga je na drugi strani, skoro že med belimi dekleti; tik pred oltarjem je stal, gosposko je bil oblečen, svetli kodri so bili počesani kakor za prvo sveto objahilo in obraz sam, rdeč in nežen, je bil kakor deklini. Peter je gledal nanj z velikimi svetlimi očmi. Takrat in do konca maše je bilo njegovo srce čisto in vse polno ljubezni.

Po maši je stal Peter v gneči pred cerkvijo, da bi videl Mihčeta.

(Dalje v prihodnji številki)

Boj proti fašizmu združuje narode Latinske Amerike

V Latinski Ameriki poznajo sledeči aforizem: „Za ZDA je veliko lažje kupiti enega vojaškega diktatorja kot 200 parlamentarcev.“ To je bilo do pred nedavnim tudi točno, toda v sedanji fazi razvoja kapitalizma v Latinski Ameriki ne more biti več važen samo en človek, pa čeprav bi šlo za kakšnega „močnega vojaka“ — meni Roberto Guevara, argentinski odvetnik in revolucionar, brat tistega legendarnega revolucionarja Guevare, ki so ga pred desetimi leti zajeli in umorili v Boliviji.

Roberto Guevara govori odkrito in jasno. Pripravljen je na polemiko s komerkoli, ker je njegovo poznavanje razmer temeljito, hkrati pa pozna tudi stališča znanih svetovnih sociologov in ekonomistov, s katerimi soglašata ali pa tudi ne. Roberto Guevara ni teoretik, vendar pa ima jasne koncepte o političnem programu in o revolucionarni akciji.

Po njegovem se je bistvo latinsko-ameriškega kapitalizma v šestdesetih letih povsem spremenilo. Zemljiška oligarhija in monopolni kapitalizem sta na eni strani, šibka krajevna buržoazija je v sredini, na drugem koncu pa so kmetje in delavci. Med temi tremi razredi je globok prepad.

„Sandinistično gibanje ter guatemalska in bolivijska revolucija so beležile vzpon revolucionarnih premikov, ki so dosegli svoj vrh v kubanski revoluciji,“ meni Guevara. „Ta zgodovinska epizoda je imela ogromen vpliv na vso celino. Ena cela generacija se je navdihovala ob kubanski revoluciji, oster razredni spor pa je narastel v silovite eksplozije ali vsaj v strahotno razredno napetost, pa čeprav se hkrati v tem beležijo plime in oseke.“

Po mnenju argentinskega odvetnika so se in se v mnogih deželah Latinske Amerike rojevajo gibanja v obrambo kapitalističnega sistema. Ta gibanja imenuje „vojaške stranke“. Gre po njegovem za del oboževalnih sil, ki so najbolj politizirane, najbolj homogene in močne. Gre za prave stranke s skupnim ciljem, z enakim načinom življenja in celo z enako izobrazbo, pridobljeno v akademijah v ZDA, celo z razrednimi in krvnimi zvezami.

„To je pravzaprav nova oblika militarizma, ki se je porodil iz spoznanja, da je razredna dominacija v nevarnosti in da se po mirni poti ne more preiti v višjo etapo kapitalizma,“ pravi Guevara.

Zanj je izredno pomembno, da se pravilno dojame smisel tega, ker mnogi revolucionarji — poudarja — grešijo, ko se trudijo, da bi v takšnih diktatorskih režimih ločili demokratsko krilo armade od konservativ-

nega krila. Nezadostno poučeni revolucionarji skušajo generale ali polkovnike, ki so se polastili oblasti, deliti na „golobe“ in „jastrebe“. Zaradi tega so tudi množice razcepljene in se med njimi ne more ustvariti močna antimilitaristična in antidiktatorska fronta, zaradi česar se ustvarja dovolj prostora za manevre reakcionarnih sil, po navadi vojaških hunt. „In ta napaka resničnih demokratičnih sil se stalno ponavlja,“ poudarja Guevara in meni, da bi bilo potrebno končno dojeti, „da je vplivno središče v vojski homogeno, da je njegov cilj samo eden in isti: zatrtje vsega, kar je ljudskega, demokratičnega.“

Za revolucijo je koristno, da zaostreje notranja protislovja v vojski, pravi Guevara. „Toda nikoli ne bomo v primeru revolucije iskali nje pomoči, pač pa se bomo trudili, da bi vojsko nevtiralizirali in dezintegrirali.“ Politični program vsake „vojaške stranke“ je — kot meni

Guevara — uvedba fašizma. Gre za okrutno kontrarevolucionarno diktaturo finančnega kapitala, latifunda in monopola. Cilj teh programov pa je razbijanje mobiliziranih ljudskih množic in izpopolnjevanje kapitalističnega sistema oz. kapitalističnega modela.

„Če primerjamo latinsko-ameriške fašistične režime s tako imenovanimi klasičnimi fašizmi, prihajamo do spoznanja, da prvi niti ne računajo z bistveno podporo ljudskih množic in da v njih nacionalni kapital sploh nima kake pomembnejše vloge,“ ugotavlja Guevara. „To pa iz enostavnega razloga, ker lokalna buržoazija nima toliko moči, da bi vsilila svoj program v trenutku, ko se spopada z domačo protikapitalistično alternativo. V takih primerih se lokalna buržoazija, v prepričanju, da sama ne zmore odpora, opre na svojega najboljšega naravnega zaveznika — na imperializem in mednarodni finančni monopol.“

Roberto Guevara ostro oporeka tistim znanstvenikom, ki nočejo sprejeti dejstva, da se morejo in morajo latinskoameriški diktatorski režimi označiti za fašistične režime, češ da v teh deželah ni uradnih fašističnih strank. Toda te stranke zelo uspešno nadomeščajo „vojaške stranke“, pravi Guevara, zato bi bilo nesmiselno izogibati se tem terminom. „Prav vseeno je, kako bomo fašizem imenovali. Bolj važno je dojeti dejstvo, da fašizem ni izključno uvoznik pojav in da ne smemo zanemariti vsebinske vloge domačih razrednih sil, ki se vključujejo v „vojaške stranke“, kajti te sile iščejo ali vidijo prav v fašizmu svojo rešitev pred srdom, ki se kopiči v ljudskih množicah.“

Ta ljudski odpor je še vedno močan, in to po vsej Latinski Ameriki. Zato Roberto Guevara meni, da so vse oblike boja proti fašizmu pravilne. Z realno politiko, usmerjeno k izkoriščanju vseh borbenih sredstev, je treba do najvišje mere razširiti in razmnožiti skupine političnih in družbenih sil v antifašistično koalicijo. V vsakem posebnem primeru pa je treba proučiti, ali je zveza koristna ali ne, ko gre za uspeh celotne antifašistične fronte.

„Ne smemo pristati na vabila, naj bi se ‚vrnili v stare dobre čase‘, pač pa je treba stalno razvijati proces, ki se potrjuje kot antiimperialistični in antikapitalistični boj,“ zaključuje Roberto Guevara. „To je edino strateško jamstvo za zmago nad fašizmom, to je resnični ‚skok v naprej‘. Nikoli ne smemo izgubiti z vidika splošni interes socialističnih sil in revolucionarnih gibanj Latinske Amerike, ki se strnjujejo in združujejo v isti borbi in za isto borbo.“

Nekaj številčk

o razvoju SZ po revoluciji

Pred nedavnim smo se po vsem svetu spominjali 60-letnice velike oktobrske revolucije v Rusiji, iz katere se je rodila današnja Sovjetska zveza. Kakšen razvoj je zabeležila ta velika država, ki zavzema eno šestino vsega kopnega sveta, v desetletjih po revoluciji, kažejo tudi naslednji številčni podatki.

● V začetku leta 1977 je imela Sovjetska zveza 257,9 milijona prebivalcev, od tega 158 milijonov ženskega in 119,9 milijona moškega spola. Njeno prebivalstvo se letno poveča povprečno za 2,5 milijona ljudi. Več kot tri petine prebivalstva, namreč 61,2%, odpade na delavstvo (vključno družinski članov), dobra petina (22,4%) na nameštence, približno ena šestina (16,4%) pa na kolhozne kmete ter v zadrugah povezane obrtnike. Na ozemlju SZ živi več kot 100 narodov in narodnosti.

● Medtem ko je stara Rusija zavzela na področju industrijske proizvodnje le peto mesto na svetu, si je Sovjetska zveza na nekaterih ključnih proizvodnih področjih v sedemdesetih letih osvojila prvo mesto. Že pred letom 1971 je vodila v proizvodnji surovega železa, traktorjev, dieslovih in električnih lokomotiv, bombaža, železave, manganove in kromove rude, premoga, koksa, cementsa in drugih proizvodov; z daveto poljetko (1971-1975) pa je prekosila vse druge države na svetu tudi v proizvodnji jekla, nafta in umetnih gnojil.

● Pred revolucijo je bilo v Rusiji 72% prebivalcev v starosti od 9 do 49 let ne-pismenih. Po uvedbi obveznega šolstva leta 1919 se je tekom 20 let okoli 60 milijonov ljudi naučilo brati in pisati. Ljudsko štetje leta 1959 je pokazalo, da je nepismenost odpravljena.

● V začetku leta 1914 je bilo na celotnem ozemlju takratne Rusije 117 poklicnih gledališč, od tega samo 16 opernih in baletnih odrov. Leta 1976 je bilo v SZ 570 poklicnih gledališč, med temi 375 dramskih in opernih odrov, 155 gledališč za otroke in mladino ter 42 opernih in baletnih odrov.

● Do leta 1990 bo že 49% prebivalcev SZ živelo v mestih. Do tedaj bo namreč nastalo kakih 400 novih mest, tako da bo imela SZ ob koncu tega tisočletja že 2500 mest in 4000 delavskih naselij.

Predstavljamo občino Velenje

Čas od druge svetovne vojne naprej pomeni za vse jugoslovanske narode in narodnosti in tudi za Slovence najpomembnejše obdobje v zgodovini njihovega družbenega in gospodarskega razvoja. Svobodni in neodvisni, organizirani v samoupravni socialistični družbi, z ugledom v svetu — kar vse so dosegli pod Titovim vodstvom — se lahko vsi delovni ljudje brez precevanja doseženega in brez lažne skromnosti s ponosom ozrejo na sadove svojega dela in zato tudi s samozaupanjem pogledajo v prihodnost.

Velenjska občina sodi po površini in prebivalstvu med srednje velike občine v SR Sloveniji; meri 182 km² in ima 32.000 prebivalcev. Dve tretjini prebivalstva občine živi v Velenju, ki je nastalo in se razvilo po revoluciji kot izraz industrijskega preobrnjenja in socialistične graditve nove družbe. Velenja — kakršnega poznamo danes — pred tridesetimi leti ni bila. Bili pa so tu velenjski rudarji, ki so se hoteli dvigniti iz svojega bednega polproletarskega življenja k lepšemu, človeka vrednejšemu življenju. Tu so bili tudi dobri borci in prekaljeni revolucionarji, ki se niso ustrašili ne težav in ne dela in ki so se tako kot poprej v borbi za nacionalno in socialno osvoboditev, zagrizeno lotili obnove porušene dežele, graditve novega gospodarstva in nove družbe in tudi graditve svojega novega mesta.

Zgodovina Velenja je tesno povezana z zgodovino velenjskega rudnika; tako kot se je razvijal rudnik, se je razvijalo tudi Velenje. Osnova za razvoj mesta in vsestransko družbeno-ekonomsko preobrazbo velenjske občine je bil premog (lignit), ki je dobil kot pomemben energetskega vira svoje ustrezno mesto šele v socialistični Jugoslaviji. Velike potrebe po energetskih virih so narekivale izgradnjo mnogih energetskih objektov v Jugoslaviji, med katerimi so bili tudi velenjski rudnik in šoštanjske termoelektrarne. Velenjski rudnik je v vseh povojnih letih svoje zmogljivosti stalno povečal, o čemer najbolj zgovorno pričajo podatki o njegovi proizvodnji. Leta 1945 so nakopali velenjski rudarji 182.500 ton, v letu 1976 pa 4.400.000 ton lignita.

Vzporedno z razvojem velenjskega rudnika je potekala tudi izgradnja šoštanjskih termoelektrarn, ki bodo z dograditvijo četrte faze dosegle skupno zmogljivost 745 MW. Energetske vire velenjske občine imajo pomembno mesto v energetski bilanci SR Slovenije, saj zagotavljajo preko 40% električne energije Slovenije.

Druga pomembna gospodarska dejavnost v občini je kovinsko-predelovalna industrija oziroma Tovarna gospodinjske opreme „Gorenje“, ki je močno spremenila družbeno gospodarsko strukturo občine in omogočila zaposlovanje žensk. „Gorenje“ se je razvilo iz majhne obrtniške delavnice in je v obdobju kratkih 15 let postalo najmočnejši proizvajalec gospodinjske opreme v Jugoslaviji. „Gorenje“ veliko svojih proizvodov tudi izvažata.



Pogled na današnje Velenje

Energetska in kovinsko-predelovalna industrija sta najpomembnejši gospodarski dejavnosti v občini in nosilki družbenoekonomskega razvoja in napredka. V teh dveh dejavnostih je zaposlenih okoli 12.000 delavcev ali 63% vseh zaposlenih v občini.

Dinamičen družbenoekonomski razvoj je povzročil hitro naraščanje zaposlenosti in prebivalstva. V povojnem obdobju se je prebivalstvo občine podvojilo, zaposlenost pa se je povečala za 4,7 krat oziroma od 4.000 na 19.000 delavcev.

Rast Velenja in drugih urbaniziranih naselij v občini spremljajo znani pojavi; sem se priseljuje predvsem mlado prebivalstvo iz kmečkih območij, zato mora občinska družbeno skupnost intenzivno reševati vse tiste probleme, ki jih imajo ljudje, ko si ustvarjajo dom in družino. Pri reševanju življenjskih problemov delovnih ljudi in občanov so bili in so še vedno veliki problemi; prebivalstvo namreč narašča mnogo hitreje kot materialne možnosti za pokrivanje vseh potreb na stanovanjsko-komunalnem in kulturno-socialnem področju. Kljub velikim materialnim in drugim težavam, ki spremljajo razvoj, pa vendarle lahko ugotovimo, da sta doslej gospodarski in socialni razvoj v občini polegala dokaj skladno. Izgradnja mesta Velenje je bila ves čas podrejena težnji, da je treba v njem ustvariti čim bolj ugodne življenjske pogoje zlasti glede stanovanjskih razmer, komunalne higiene in človekovega okolja, zdravstvenega varstva ter varstva otrok in izobraževanja. Le v takih delovnih in življenjskih razmerah, ki zagotavljajo družino, je delovni človek lahko uspešen pri delu in v življenju.

Prebivalci Velenja so razmeroma mladi in živijo tu kot prva generacija. Prehod od prejšnjega načina k sodobni mestni industrijski kulturi za marsikoga ni bil lahek, vendar so ljudje tovrstne začetne težave hitro premagali. K utrjevanju povezanosti in enotnosti med ljudmi so veliko prispevali prostovoljne delovne akcije. V izgradnjo in ureditev svojega mesta so Velenjčani vložili milijon prostovoljnih delovnih ur. Zaradi tega so na svoje mesto močno navezani in še danes skrbijo za njegovo urejanje.

Delovni ljudje in občani občine Velenje vlagajo tudi svoja sredstva v urejanje življenjskih razmer. Da bi pospešili reševanje problemov na področju varstva otrok, vzogaje in izobraževanja in družbenega standarda sploh, so se že dvakrat na referendumu odločili za plačevanje samoprispevka. S sredstvi občanov in delovnih ljudi se je v zadnjih letih zgradila cela vrsta pomembnih objektov splošnega družbenega standarda, kot so otroški vrtci in otroška igrišča, šolske stavbe in telovadnice, kulturni in športni objekti ter najrazličnejši komunalni objekti in naprave.

TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 5. 12.: 8.00 Profesor Baltazar — 8.10 Z besedo in sliko — 8.20 Potovanje

okrog sveta — 8.35 Odprava v različnih smereh — 9.05 Pisani — 9.40 Varstvo pri delu — 9.50 Kiparske tehnike — 10.50 Dokumentarna oddaja — Jennie — Jugoslovanska trimska televizija — 15.45 Nogomet Dinamo: Budućnost — 17.40 Obzornik — 17.50 Mali sončni princ — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 Tujec na vlaku — 21.35 Dnevnik — 21.50 625.

NEDELJA, 4. 12.: 8.32 Poročila — 8.37 Za nedeljsko dobro jutro: Festival mladih pevskih zborov Celje 77 — 9.08 625 — 9.38 Uziška republika — 10.35 Ostržek — 11.00 Karino — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 15.35 Križem kračem — 15.50 Zakoni divljine — 16.15 Western union — 17.45 Poročila — 17.50 Košarka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Nikola Tesla — 20.55 Madžarska — 21.40 Okrogli svet — 21.55 Dnevnik — 22.10 športni pregled.

NEDELJA, 5. 12.: 9.05 Šolska oddaja — 17.10 Vrtec na obisku — 17.25 Zakoni divljine — 17.50 Obzornik — 18.05 Merjenje elementov valov — 18.15 Lesno-obdelovalni stroji — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pravica vasi Brezje — 21.05 Kulturne diagonale — 22.00 Dnevnik — 22.15 Glasbeno medijgra — 22.25 šahovski komentar.

TOREK, 6. 12.: 8.30 Šolska oddaja — 17.20 Potovanje okrog sveta — 17.35 Krmar — 17.55 Obzornik — 18.10 V gosteh pri „Mojliki“ — 18.45 Po sledah napredka — 19.30

Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 Črni kruh — 21.45 Obrazi Jazza — 22.20 Dnevnik — 22.35 Nogomet Liverpool: Hamburger SV

SREDA, 7. 12.: 8.50 Šolska oddaja — 10.25 Val d'Isere: Smuk za ženske — 16.20 Smuk za ženske — 17.20 Moj prijatelj Piki Jakob — 17.35 Zakladi britanskega muzeja — 18.00 Obzornik — 18.15 Na sedmi stezi — 18.50 Dober dan, Selišči — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Ženska v izlozbi — 21.40 Kitajska — 22.25 Dnevnik

ČETRTEK, 8. 12.: 9.00 Šolska oddaja — 15.35 Velostalom za ženske — 17.25 Profesor Baltazar — 17.35 Obzornik — 17.50 Doba pilule — 18.40 Dramatika ni več neznanika — 19.30 Dnevnik — 20.00 Prijatelj in sosedeje — 20.35 Kitajska — 21.25 Rovinj 77 — 22.30 Dnevnik.

PETEK, 9. 12.: 8.45 Šolska oddaja — 17.15 Križem kračem — 17.30 Morda vas zanima: Folklor — 18.00 Obzornik — 18.15 Pevski zbor 77 — 18.45 Modeliranje in odilivanje — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranje-politični komentar — 20.05 Koncert v dvorani slovenske filharmonije — 21.10 Razgledi: Take so izkušnje novega — 21.40 Spencerjevi piloti — 22.30 Dnevnik — 22.45 šahovski komentar.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 5. 12.: 15.30 Film z Heinz Rühmannom in Marianne Koch — 17.00 športna abeceda — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Daber večer v soboto zeli Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Dalli, dalli — 21.50 Šport — 22.10 S peklenjskimi pozdravi — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 4. 12.: 15.20 Morski volk — 17.00

Ena, dve, tri — 17.45 Princ in zdravniki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pogovor o adventu — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.20 Kraj dejanja — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 5. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kaj bi lahko postali? — 10.00 Francosčina — 10.30 Morski volk — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Akcija v Manhattanu — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 6. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Snov in prostor — 10.30 Mall lord — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski rajl — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šest tez arhitekture — 20.55 Kabaretni program — 21.50 Sredozemsko morje — 22.40 Poročila in šport.

SREDA, 7. 12.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Spoznavanje avstrijskih dežel — 10.30 Film z Louis de Funès — 17.00 Cirkuški konj — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smučanje — Val d'Isere — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Avstrijske zgodbe — 21.55 Dva banđita — 23.25 Poročila in šport.

ČETRTEK, 8. 12.: 14.50 Srce se vrača domov — 16.20 Snežna krajčinja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Film Wolfgang Klautallerja — 19.00 600 let Oswalda von Walkensteina — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Tosca — 22.25 Fatima — okno v skrite svetove — 23.40 Poročila in šport.

PETEK, 9. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Naravne oblike — umetniške oblike — 10.00 Kjer bivajo bogovi — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Dunajske zgodbe — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Generalica — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Stari — 21.10 Horizonti — 21.55 Šport — 22.10 Neustrašeni — 23.55 Poročila.

Praznovanje Dneva republike v znamenju novih delovnih zmag

V počastitev Dneva republike je prireditelj jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Milan Šamec v ponedeljek opoldne sprejem v celovški gospodarski zbornici. Udeležili so se ga številni predstavniki družbeno-političnega, kulturnega in gospodarskega življenja Koroške, med njimi tudi zastopniki organizacij in ustanov slovenske narodne skupnosti.

Klub jugoslovanskih delavcev v Celovcu „Triglav“ pa je imel tradicionalno proslavo ob Dnevu republike v nedeljo popoldne v veliki dvorani celovške delavske zbornice. Med častnimi gosti je predsednik kluba Aleksander Konec posebej pozdravil generalnega konzula Milana Šameca z ženo ter članke generalnega konzulata, sekretarja koroških sindikatov dr. poslancin Gerharda Hausenblasa, tajnika Avstrijsko-

jugoslovanskega društva Wernerja Pressla ter predstavnike osrednjih političnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev. Poseben pozdrav pa je veljal kulturno-umetniškemu ansamblu „Tanec“ iz Skopja, ki je po kratkih nagovorih drž. posl. Hausenblasa in vicekonzula Miškova izvajal čudovit spored plesov, pesmi in glasbe narodov in narodnosti Jugoslavije. Nastop ansambla, ki sodi med najbolje tovrstne skupine ne le v Jugoslaviji, temveč sploh v Evropi, je bil dragocena kulturno-umetniška obogatitev prireditve, s katero sočasno na Koroškem zaposleni jugoslovanski državljanji z zanosom in navdušenjem demonstrirali zvestobo in ljubezen do svoje domovine.

Sicer pa je praznovanje Dneva republike v Jugoslaviji tudi letos potekalo v znamenju novih delovnih zmag. V številnih krajih širom države so v počastitev največjega praznika — obletnice rojstva nove Jugoslavije — poleg praznikov in slavnosti odpirali najrazličnejše nove objekte in naprave, od tovarn do cest, od šol do ambulanz, od vodovodov do kanalov itd.

Največji tovrstni dosežek je brez dvoma dograditev hidroelektrarne Donava-Tisa-Donava (ima 930 km prekopov, od teh je 664 km plovnih, ter 14.000 kilometrov prekopnega izsuševalnega omrežja), ki bo velikanskega pomena za gospodarski razvoj v Vojvodini, saj omogoča namakanje kakih pol milijona hektarov kmetijske zemlje, po drugi strani pa skoraj milijon ha rodovitne zemlje varuje pred poplavami.

Izmed ostalih dosežkov pa jih seveda moramo omeniti le nekaj: v bližini Kopra so odprli novo kemično tovarno; tovarna Slovenijales v Celju je dobila novo furnirnico; v Mariboru so odprli novo proizvodno dvorano Karoserija in novo proizvodno dvorano v livarni, položili so temelje za novo šolo na Taboru, mariborska bolnišnica pa je dobila novo pralnico in nekatere

prenovljene objekte; v novomeški slonovnjanski sosoki Drski so izročili namenu novo samopostrežno Irgovino; velenjsko Gorenje je dobilo novo proizvodno dvorano obrata za površinsko zaščito in nov tovarniški prizidek za sodobno skladišče; tovarna Centrovod v Lenarlu je odprla novo delovno dvorano, v kateri bodo na leto sestavili 2400 toplovalnih kotlov; tovarna Oprema v Kočevju je dobila novo proizvodno dvorano s 1000 m² površine; na Reki so odprli novo destilacijo, v kateri bodo letno lahko predelali 4 milijone ton nafte; v Novem Sadu so izročili prometni most čez Tiso; v Banjaluki so začeli z delom v novi tovarni orodnih strojev, kjer bo zaposlenih 1300 delavcev; v Brčkem so odprli novo tovarno akumulatorjev, ki ima letno zmogljivost 12.500 ton; v Žepčah blizu Zenice so odprli nov srednješolski center; v kraju Vitez je začel delati nov otroški vrtec, kjer je prostora za 120 malčkov; kovinarska industrija v Osijeku je začela s proizvodnjo v novi tovarni orodja in orodnih strojev; na bodoči avto cesti Beograd—Niš so dogradili 43 km dolg odsek med krajema Surčin in Umčari; Slavonjski Brod je dobil tri nove avtomatske telefonske centrale v Cazlinu, Jakšiću in Oriljavcu; v Pulju so odprli prenovljeno cesto Barban—Vodnjan; Vrhas je dobil nov kulturni dom; v Pirotu so odprli novo tovarno za izdelovanje strojev za sušenje perila; v Vrbasu so začeli obratovati novi objekti za proizvodnjo margarine, peciva in slankorja; v Bački Palanki so izročili namenu nov mlin, v katerem bodo lahko dnevno zmleli 100 ton žitaric; v Kavadarcih so odprli nov obrat tovarne trikotlačne, kjer bodo lahko izdelali 700 do 900 parov rokavic na dan...

In tako bi lahko naštevali in navajali še dolgo vrsto takih in podobnih dogodkov, kajti skoraj ni kraja v Jugoslaviji, ki ob Dnevu republike ne bi zabeležil tudi novih delovnih uspehov.

Občni zbor SPD, Rož v Št. Jakobu v Rožu

V soboto 26. novembra so imeli šentjakobški prosvetaši svoj občni zbor, katerega so se poleg številnih prosvetašev udeležili tudi tajnik KKZ Nužej Tolmajer ter občinska odbornika Tone Gabriel in Flori Košat.

Iz predsednikovega poročila Jozeta Stickerja, je bilo razvidno, da je bilo društvo zelo prizadevano. Najbolji dokaz zato so uprizaritve iger — „Hodl de Bodl“, „Samomorilec“, „Jepe s hriba“, „Kacijanar“ itd. Po poročilih tajnika, blagajnika in predsednika pevskega zbora „Rož“, je Sticker Slavko predlagal razrešnico staremu odboru, ki so jo navzoči soglasno sprejeli.

Pri volitvah je bil izvoljen oziroma potrjen odbor s predsednikom Francijem Krištofom, podpredsednikom Ludvikom Serajnikom, tajnikom Francijem Gabrielom in blagajnikom Tomejem Miklom na čelu. V nadzorni odbor so bil izvoljeni: Mihej Amruš, Franc Melična, Franc Jančič in Angela Gaggl. Na koncu občnega zbora se je novo izvoljeni predsednik Franc Krištof zahvalil za izkazano zaupanje in staremu odboru izrekel zahvalo za ves trud v korist naše narodne skupnosti. Za v bodoče pa je predsednik pozval izvoljene odbornike in vse navzoče, da bi se z vsemi razpoložljivimi silami zavzemali, da bi bila kulturna dejavnost v Št. Jakobu še bolj bogata in pestra. V zvezi s tem je bila izražena želja, da bi naslednje leto ob 70-letnici obstoja društva in ob poltisočletnici turških vpadov, na zgodovinskih tleh — to je v Svatnah uprizarilo Miklovo Zalo. Želja oziroma predlog je bil z navdušenjem vzeta na znanje.

Na občnem zboru je SPZ predvajala filma — „Solzice“ in „Stara gorenjska ohceta“.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32.550 - Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Športno društvo Zahomec dobitnik Bloudkove plakete

Minuli četrtek so v novozgrajeni športni dvorani v Slovenj Gradcu podelili zaslužnim športnikom, delavcem na telesnokulturnem področju in organizacijam Bloudkova priznanja za leto 1977. Žirija za Bloudkova priznanja je tokrat že trinajstič podelila plakete in nagrade, ki nosijo ime po veliki osebnosti slovenskega športa, graditelju številnih skalalnic, med njimi tudi planiške velikanke, in mentorju številnih klubov inženirju Stanku Bloudku. Najvišja priznanja za telesnokulturne dosežke je letos prejelo 22 posameznikov in 12 organizacij.

Med nagrajenimi klubmi, ki so bili odlikovani z Bloudkovo plaketo, je bil prvič odkar se podeljujejo Bloudkova priznanja tudi zastopnik koroških Slovencev, član Slovenske fizikturne zveze — Športno društvo Zahomec, ki je prejelo Bloudkovo plaketo za izredne uspehe v smučarskih skokih in za zasluge na področju športnega sodelovanja med sosednimi deželami.

Od vsega začetka, od leta 1953 naprej, se je Športno društvo v Zahomcu bavilo v pretežni meri s smučarskimi skoki in želo uspehe najprej v koroškem, v avstrijskem in naposled že v svetovnem merilu. Izredno delo trenerja Francija Wiegeleta je doseglo vrhunski uspeh z osvojitvijo zlate kolajne člana Karla Schnabla na zimskih olimpijskih igrah lanskega leta v Innsbrucku. Društvo je bilo od vsega začetka posebej pri srcu inž. Stanku Bloudku, saj mu je načrtoval obe skalalnici, 50-metrsko in 30-metrsko. Društvo je z marljivo in zavzetostjo vzgojilo poleg Schnabla številne skalalce, ki so se hitro uveljavili v avstrijskem in svetovnem merilu. Športno društvo Zahomec pa ima velike zasluge tudi na področju športnega sodelovanja med Koroško, Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino, saj opravlja plemenito vlogo povezovanja med narodi. Ta vloga se še posebno zrcali v vsakoletnih mednarodnih zasedenih smučarskih skokih za pokal Zilje in mednarodnih mladinskih skokih. Letošnja zimo bo ŠD Zahomec priredilo 25. jubilejno tekmovanje za pokal Zilje, na katerem se bodo zbrali slovensko, nemško in italijansko govoreči športniki, vsi z istim namenom, demonstrirati v športnem boju složnost in prijateljsvo, ne glede na narodnost.

Bloudkovo plaketo je iz rok predsednika Žirije Bojana Polak-Stjenke prejel predsednik ŠD Zahomec dr. Janko Wiegele. Priznanje naj bo ŠD Zahomec nova vzbudba za še zavzetelje delo. Mnogim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

DOBRA KNJIGA

NAJLEPŠE MIKLAVŽEVO DARILO

Le še nekaj kratkih dni je časa, da izberete Miklavževo darilo za svojega otroka. Izbrana ne bo težka, če se boste odločili za knjigo, ki je poleg tega tudi najlepše darilo. Iz bogate zaloge otroških in mladinskih knjig navajamo nekaj naslovov.

- Fran S. Finžgar: **GOSPOD HUDOURNIK**, mladinska povest, 128 str., ilustr., kart. 78
- Dragotin Kette: **SIVILJA IN ŠKARJICE**, velika barvna slikanica, kart. 40
- Rado Murnik: **LEPI JANICAR**, zgodovinska povest iz turških časov, 240 str., ilustr., kart. 80
- Svetlana Makarovič: **POTEPUH IN NOČNA LUČKA**, velika barvna slikanica, kart. 58
- Branko Čopič: **ORLI VZLETE ZGODAJ**, povest veselih šolarjih norčij, 184 str., ilustr., kart. 70
- H. Ch. Andersen: **VZIGALNIK**, velika barvna slikanica, kart. 58
- Leopold Suhodolčan: **DEKCI NA ČRNEM KONJU**, mladinska povest, 196 str., ilustr., kart. 80
- Viole Podgorec: **HAJDUŠKI STUDENEC**, roman o makedonskem ljudstvu in njegovi veri v svobodo, 144 str., ilustr., kart. 70
- Anna Frank: **DNEVNIK**, doživljaja židovske deklice v času nacističnega nasilja, 240 str., ilustr., kart. 80

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Sicer pa ima knjigarna bogato zalogo najrazličnejših slovenskih knjig za najmlajše, za mladino in za odrasle.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC. PAVLIČEVA 5—7

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 3. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.00 „Odgovoren sam samo svoji partiji!“ — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napravi — 14.25 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gramo v kino — 19.45 Z ansamblom Slavko Znidaršič — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popularnih dvajset — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

NEDELJA, 4. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši!... — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Plesna glasba za vas — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Iz slovenske literature za klavir, štirirčno — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Paleta popevke in plesnih ritmov — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

PETEK, 9. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Znana in priljubljena — 12.40 Pihalne godbe — 14.16 Naši umetniki mladim poslušalcem — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 19.45 Z ansamblom Dobri znanci — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakah — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

RADIO PROGRAM

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 3. 12.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 4. 12.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 5. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — O. Vouk: Zapis o sodobni slovenski kulturi.

TOREK, 6. 12.: 9.30 Pisani svet — 13.45 Celovški radijski dnevnik — šport — Knjige za vas (J. Messner: Slovenska enolončnica).

SREDA, 7. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — „Kdo zna noč temno razjasniti...“ (Lit. glasbena oddaja).

ČETRTEK, 8. 12.: 7.05 V. Zaletel: Fatima.

PETEK, 9. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Kdo je bil Santonino — Pogovor z umetnikom Spacalom.

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 3. 12.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Družinski magazin — 9.00 V žarišču — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 13.30 Doživljal, videl, slišal — 14.00 Voščila — 15.30 Ljudska glasba iz srednje Koroške — 16.00 Servis — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.15 Mala solistična parada — 18.30 Koroški univerzitetni magazin — 20.05 Vašo številko, prosim! — 22.00 Poročila in šport.

NEDELJA, 4. 12.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Program v orehovi lupini — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.10 Potovanje skozi advent — 18.00 Deželni razgledi — 18.25 Melodije narodov — glasovski sveta — 19.30 Glasba — 20.05 Avstrijska rallye — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Strogo zaupno.

PONEDELJEK, 5. 12.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Koroška ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Z zvonečnega glasbo — 15.00 Še vedno priljubljena — 16.00 „Gremo se iznajditelj!“ — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 Radijska igra — 21.05 Delopust — 21.30 Udarec za udarec — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 5. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringa raja — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Izročila stoletja — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansamblom Janeza Jeršinovca s planšarji — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Predstavljamo opero „Cid“ Julesa Massenet — 22.20 Popevke z jugoslovanskih studiev — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Za ljubitelje jaza — 24.00 Poročila.

TOREK, 6. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 Po Talijinskih poteh — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Obiski naših solistov — 19.45 Z ansamblom Ati Soss — 20.00 Slovenska beseda v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.15 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Popevke se vrstijo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Oton Župančič
Veronika Deseniška
tragedija v treh delih
(pet dejanj)

OB OBLETNICI
PESNIKOVEGA ROJSTVA

v četrtek 8. decembra 1977,
ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

Na osrednjo prireditve vabi
Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Loče nad Baškim jezerom

Smrt je neizprosna. Tako nam je v teku enega tedna iztrgala iz naše srede kar dva občana — Gašperič Antona pd. Makuca z Hriba, po poklicu tesarja. V prvi svetovni vojni je bil v ujetništvu. Dočkal je lepo starost 83 let; drugi umrl pa je bil Miha Koren pd. Urhvar (Wucherer), star 75 let. Kot mali gorski kmet v Spodnjih Rutah je bil obsojen na trdo delo in življenje. Vzgojil je 9 otrok v zveste člane naše družbe. Pokojni je bil skromen in vedno bolj bolehnega narave.

Oba pogreba je lepo opravil naš domači župnik gospod Skofič in na obeh so v slovo zapeli naši pevci.

Naj rajna počivata v miru, svojem in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Slovenska fizikturna zveza vabi v ponedeljek 26. dec. 1977 na

šahovski turnir

pri Šoštarju v Globasnici, s pričetkom ob 8.30 uri.

Pravico nastopa ima vsak ljubitelj šahovske igrice ne glede na starost ali spol. Prijave se pošljejo na sedež SFZ pisмено: Spitalgasse 12, 9020 Celovec ali po telefonu (0 42 22) 85 2 35.

Vodja tekmovanja bo sprejemal prijave tudi pol ure pred začetkom šahovskega turnirja.

Prijavnina: 20 šilingov. Tekmovalo se bo po švicarskem izločilnem sistemu. Razdelitev nagrad bo po zaključku tekmovanja (predvidoma opoldan).